

მოქალაქეობა

მასშტაბების წიგნი

II ნაწილი

გრიფინიჭებული საქართველოს განათლებისა და
მეცნიერების სამინისტროს მიერ 2022 წელს.

10

ნინო კაპანაძე, ნინო ტალახაძე

გამოცემლობა
სიღი

მოქალაქეობა 10, II ნაწილი
მასწავლებლის წიგნი მეათეკლასელთათვის
თბილისი, 2022

ავტორები: ნინო კაპანაძე, ნინო ტალახაძე

რედაქტორი: თეონა ბექიშვილი
დიზაინერი: ია მახათაძე
ტექნიკური დიზაინერი: სოფო ტარყაშვილი

© გამომცემლობა სიდი, 2022
ყველა უფლება დაცულია

შპს „გამომცემლობა სიდი“
ტელეფონი: 599623610
ვებ-გვერდი: www.ceed.ge
ელ-ფოსტა: info@ceed.ge
ceedgeorgia@yahoo.com
[https://www.facebook.com/გამომცემლობა სიდი](https://www.facebook.com/გამომცემლობა-სიდი)

Citizenship 10
Student's Book
© Ceed Publishing, 2022
all rights reserved.
Tbilisi, Georgia, 2022

ISBN 978-9941-8-3959-7

სარჩევი

სახელმძღვანელოს კონცეფცია	4
მიმართვა მასწავლებელს	6
მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმა (საგნობრივი სტანდარტი - საგანი მოქალაქეობა	7
თემა 2. სამართლებრივი კულტურა (მატრიცა)	10
დანართები	74

სახელმძღვანელოს კონცეფცია

ეს წიგნი წარმოადგენს მეათე კლასის საგან მოქალაქეობის მოსწავლის სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილთან შეწყვილებულ რესურსს, რომლის მიზანია მასწავლებელს დაეხმაროს სწავლა-სწავლების პროცესის ეფექტურად ორგანიზებაში.

ორივე წიგნი შინაარსობრივად და მეთოდურად შესაბამისობაშია საშუალო საფეხურის ეროვნული სასწავლო გეგმის, საგნობრივი სტანდარტის მოთხოვნებთან.

მოსწავლის წიგნი გთავაზობთ მეათე კლასის მეორე თემის „სამართლებრივი კულტურის“ კონტექსტში აგებულ გრძელვადიან მიზნებზე/სამიზნე ცნებებზე ორიენტირებულ შუალედურ მიზნებს კომპლექსური დავალებების სახით და შესაბამის აქტივობებს.

მოსწავლის წიგნში ამ **თემაში** შერჩეული **საკითხები 13** პარაგრაფად არის წარმოდგენილი, პარაგრაფები 4 ქვეთავად - კომპლექსური დავალებიდან კომპლექსურ დავალებამდეა დაყოფილი.

თითოეულ პარაგრაფი ცხოვრებისეული სიტუაციით/ებით, ეგრეთ წოდებული ქეისებითა და მათზე მსჯელობით იწყება. ამას მოსდევს მოსწავლეთა მიერ ანალოგიური სიტუაციების გახსენება-გაანალიზება, დისკუსიები, ჯგუფური და ინდივიდუალური მუშაობა, ორიენტირებული, როგორც საგნობრივ მიზნებზე, ასევე ზესაგნობრივ (მაკრო) ცნებებზე, მეტაკოგნიტური და ფუნქციური უნარების განვითარებაზე.

თეორიული ინფორმაცია ზომიერად, მრავალფეროვანი ვიზუალური საშუალებებით: ფოტოებით, სქემებით, დიაგრამებით, ინფოგრაფიკითაა წარმოდგენილი, რაც აღქმას აიოლებს. მოსწავლის მიერ დამოუკიდებლად გაკეთებული დასკვნები, განზოგადება და შეთავაზებული ინფორმაცია ხელს უწყობს საკითხის გაგების და ცოდნათა გამთლიანების პროცესს.

მოსწავლის წიგნში მოცემულია რუბრიკები, რომლებიც მათ წიგნში ორიენტირებაში დაეხმარება. წარმოდგენილი აქტივობების მთელი ნაკრები: მოდელირების სცენარები, დებატები, დისკუსიები დილემური ამოცანების შემცველია;

ამ ნაწილშიც გავიმეორებთ, როცა აქტივობა დილემურ სიტუაციას ეხება, იქ არ გვაქვს „ზუსტი“, „სწორი“ პასუხების არც მოლოდინი და არც საჭიროება, ასეთი სიტუაცია ყველაზე უკეთესი სარბიელია მოსწავლის კრიტიკული აზროვნებისა და არგუმენტირების, განსხვავებულ პოზიციებზე დაფიქრების უნარის განვითარებისთვის.

ტრადიციულად, ყველა ქვეთავი **შუალედური მიზნით, იგივე კომპლექსური დავალებით** იწყება და ქვეთავში გაერთიანებული პარაგრაფები ამ შუალედური მიზნის მისაღწევად საჭირო ინფორმაციას, აქტივობებს და დამატებით რესურსებს მოიცავს.

როგორც მოსწავლის, ასევე მასწავლებლის წიგნში მოცემულ თემატურ მატრიცაში 4 სამიზნე ცნებაზე ორიენტირებული 4 შუალედური მიზანი/კომპლექსური დავალებაა. თითოეულ მათგანს მატრიცაში აქვს გაწერილი აქტივობები. მიმდინარე რეფორმის სიახლეების გათვალისწინებით, დიზაინი იცვალა ჩვენმა მატრიცამაც. მოხერხებული მოხმარებისთვის მატრიცა სარჩევით იწყება, პირველი ცხრილი

ასახავს სამიზნე ცოდნას/ცოდნის სტრუქტურას, რომელიც მოსწავლემ უნდა შეიძინოს. მასწავლებელი თვალნათლივ ხედავს კონკრეტულ სამიზნე ცნებაზე რომელი შუალედური მიზანი/კომპლექსური დავალებაა ორიენტირებული, რა ძირითადი საკითხის კონტექსტია შემოთავაზებული, რომელ ქვეცნებას ვემიზნებით და რომელი ქვესაკითხი გვაქვს შერჩეული ფოკუსად, ასევე, თემის რომელ მკვიდრ წარმოდგენებს ფარავს ჩვენი დავალება. ამას მოსდევს თითოეული შუალედური მიზნისთვის განკუთვნილი ორკომპონენტიანი ბლოკი. პირველი ბლოკი შუალედური მიზნის/კომპლექსური დავალების სტრუქტურას დეტალურად და თვალნათლივ წარმოგვიდგენს. ხოლო მეორე ბლოკი კომპლექსური დავალების პირობისა და მისი შესრულების რეკომენდაციებისგან შედგება. რეკომენდაციები გაწერილია დავალების შესრულების ეტაპებისა და მეორე ეტაპზე ნაბიჯებად წარმოდგენილი შეფასების კრიტერიუმების მიხედვით. ამ ნაბიჯებზე მორგებულია რესურსები თავისი აქტივობებითა და გეზისმიმცემი კითხვებით.

პერიოდულად, კითხვების ბლოკის ბოლოში შეხვედრებით გამუქებულ კითხვებს, რომელიც პროცედურულ ცოდნაზეა ორიენტირებული და მიღებული ინფორმაციისა და დასკვნების დავალების პროდუქტთან დაკავშირებაზე აფიქრებს მოსწავლეს. თემატურ მატრიცაში ყველა კომპონენტი თვალსაჩინოდ ლაგდება და მასწავლებელს პროცესის ორგანიზებას უადვილებს. ზოგიერთ აქტივობას ახლავს მცირე რეკომენდაციები, რომლებიც აზუსტებს საკითხს, ან ალტერნატიულ აქტივობას გთავაზობთ.

ცხადია, თქვენ რჩებით პროცესის მთავარ წარმმართველად და თქვენი ინტერპრეტაციები ამ რესურსის ახალ შენაკადებად გვესახება..

ინფორმაციული რესურსი უხვია, მინიშნებულია დამატებითი რესურსების ელექტრონული ბმულები, რომელთა გარეშე სასწავლო პროცესი ვეღარც წარმოგვიდგენია.

იმ შემთხვევისათვის, როცა ინტერნეტთან ხელმისაწვდომობა შეზღუდულია, ამ წიგნის დანართებში იხილავთ დავალების პროდუქტების მცირე აღწერილობებს, რაც შეგიძლიათ გაუზიაროთ მოსწავლეს პროდუქტის არსში გასარკვევად. უფრო მეტი ინფორმაცია კი ბმულებზე შეუძლია იხილოს.

ყველა შუალედური მიზნისთვის/კომპლექსური დავალებებისათვის დანართებში მოცემულია ეროვნული სასწავლო გეგმის შედეგების მიღწევის ტაქსონომიის მიხედვით მომზადებული განმავითარებელი შეფასების დამხმარე ინსტრუმენტი, რომლითაც კონკრეტულ საკითხთან მიმართებით, სამიზნე ცნების გააზრების ხარისხი აღიწერება. ის მასწავლებელს მოსწავლის მიღწევების გაანალიზებაში დაეხმარება.

ინსტრუმენტი დაგეხმარებათ, განმავითარებელ კომენტარში ზედა დონის აღწერილობის მიხედვით ზუსტად და კონკრეტულად ურჩიოთ მოსწავლეს, რა ნაბიჯები უნდა გადადგას მიღწეული დონიდან შემდეგი დონის დასაძლევად. ოთხივე დავალების რეკომენდაციების ბოლოში მინიშნებულია შესატყვისი ინსტრუმენტის დანართის ნომერი და გვერდი.

გისურვებთ წარმატებებს!

მოგესალმებით, ძვირფასო მასწავლებელო!

მეათე კლასის საგან „მოქალაქეობის“ მოსწავლის სახელმძღვანელოს მეორე ნაწილის შესაბამისი „მასწავლებლის წიგნი“ შეიქმნა ზოგადი განათლების რეფორმის ფარგლებში მიმდინარე პროცესებში თქვენს მხარდასაჭერად.

მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, საშუალო საფეხურის მეათე კლასის მეორე სემესტრში შემოთავაზებულია ერთი თემა - სამართლებრივი კულტურა, მასწავლებლის წიგნიც ამ თემას ეძღვნება.

ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნები სკოლის წინაშე სახავს დემოკრატიული ღირებულებებითა და უნარ-ჩვევებით აღჭურვილი მოქალაქის აღზრდის ამოცანას. ასეთი მოქალაქე კი უპირობოდ სამართლებრივი კულტურის მატარებელი უნდა იყოს. სამართლებრივი სახელმწიფოს შემოქმედი თავად მოქალაქეები არიან. მათ სამართლიანი არჩევნებით უნდა აირჩიონ ხელისუფლება და შემდეგ მისგან კონსტიტუციური და კანონიერი ქმედებები მოიკითხონ და თავადაც კანონის და წესის ფარგლებში იმოქმედონ. ამ ერთობლივი პასუხისმგებლობის გააზრებას კი გარკვეული ცოდნა და გაანალიზება სჭირდება. თქვენ, მასწავლებლებმა საკლასო ოთახში კონკრეტული კომპლექსური დავალებების, კონკრეტული აქტივობების, დილემური სიტუაციების გამოყენებით მოსწავლეს გრძელვადიანი მიზნებთან დაკავშირებული სამართლებრივი ცოდნაც უნდა დაამლევინოთ და სამართლებრივი კულტურისათვის მნიშვნელოვანი უნარ-ჩვევებიც შესძინოთ.

მასწავლებლის წიგნი ამ პროცესის წარმართვის ერთ ვარიანტს გთავაზობთ. იმედია, ის თქვენს მოლოდინს გაამართლებს.

მადლობა, რომ სწორედ ეს წიგნი აირჩიეთ!

მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმა (საგნობრივი სტანდარტი - საგანი მოქალაქეობა)
 ისწავლება კვირაში 2-ჯერ, წელიწადში - 72 საათი

საზოგადოებრივი მეცნიერებები საშუალო საფეხურზე

გ) მოქალაქეობა

შესავალი

კურსი განკუთვნილია საშუალო საფეხურის მოსწავლეებისთვის. მის ფარგლებში ფართოდება და ღრმავდება საბაზო საფეხურზე მოქალაქეობის ფარგლებში შეძენილი ცოდნა.

სტანდარტში შედეგებისა და სამიზნე ცნებების სახით განსაზღვრულია გრძელვადიანი მიზნები.

შინაარსი აღიწერება თემების (ქვეთემების), საკითხების და ქვეცნებების სახით. ეროვნულ სასწავლო გეგმა განსაზღვრავს სავალდებულო თემებს. თემების შესაბამის საკითხებს კი სკოლები თავად ირჩევენ.

თითოეულ თემას ახლავს შედეგების მიღწევის ინდიკატორები. ისინი განსაზღვრავს, თუ რა უნდა შეფასდეს სწავლა-სწავლების პროცესში. ინდიკატორები დაჯგუფებულია სამიზნე ცნებების მიხედვით.

საფეხურის შედეგები

საშუალო საფეხურზე სტანდარტში გაწერილ თითოეულ შედეგს წინ უძღვის ინდექსი, რომელიც მიუთითებს საგანს, სწავლების ეტაპსა და სტანდარტის შედეგის ნომერს; მაგ., მოქ. საშ. არჩ.1.:

„მოქ.“ – მიუთითებს საგანს „მოქალაქეობა“;

„საშ.“ – მიუთითებს საშუალო საფეხურს;

„1“ – მიუთითებს სტანდარტის შედეგის ნომერს.

მოქალაქეობის სტანდარტის შედეგები საშუალო საფეხურზე		
შედეგების ინდექსი		სამიზნე ცნებები
	მოსწავლემ უნდა შეძლოს:	
მოქ.საშ.1.	გადაწყვეტილებების მიღებისა და შესაბამისი ქმედებისას უმთავრესი სამართლებრივი დოკუმენტების (მათ შორის, საქართველოს კონსტიტუცია, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია, ბავშვის უფლებების კონვენცია) გათვალისწინება;	საზოგადოება (პიროვნება, ინდივიდი, სოციალიზაცია) (მოქ.საშ.1, 2, 4)

მოქ.საშ.2.	საზოგადოებისთვის აქტუალური გლობალური და ლოკალური სოციალურ-პოლიტიკური პრობლემების ამოცნობა და საკუთარი ჩართულობით მათ გამოსწორებაზე ზრუნვა, დემოკრატიის პრინციპების გათვალისწინებით;	დემოკრატია (ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები, დემოკრატიის პრინციპები) (მოქ.საშ.1,2,3,4)
მოქ.საშ.3.	მდგრადი განვითარების პრინციპების გააზრებით მოქმედება (მათ შორის, ყოველდღიურ და საგანგებო (ბუნებრივი და ტექნოგენური მიზეზებით გამოწვეულ) ვითარებაში უსაფრთხოების წესების დაცვით მოქმედება);	სამოქალაქო მონაწილეობა (მოქ.საშ.2,4)
მოქ.საშ.4.	საზოგადოებაში პოზიტიურ ცვლილებებზე ორიენტირებული იდეების ლობირება და ადვოკატირება სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფებთან და სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით.	მდგრადი განვითარება (მოქ.საშ.3)

სავალდებულო თემები:

X კლასი
1. გლობალური მოქალაქეობა
2. სამართლებრივი კულტურა
XI კლასი
3. მეწარმეობა და ბიზნესი
4. პოლიტიკა და პოლიტიკური კულტურა
XII კლასი
5. საქართველო და გლობალიზაცია
6. გლობალური ეკონომიკა და საქართველო

რეკომენდებულია, სწავლა-სწავლების პროცესში სკოლებმა დაიცვან თემების ზემოთ შემოთავაზებული თანმიმდევრობა (რეკომენდებულია ერთ სემესტრში ერთი თემის სწავლება).

სავალდებულო თემებისა და შეფასების ინდიკატორების დამაკავშირებელი ცხრილები:

თითოეულ ცხრილში მოცემულია თემის დასახელება, მისი აღწერა და შეფასების ინდიკატორები, რომლებშიც ნაჩვენებია, თუ როგორ რეალიზდება შედეგები კონკრეტულ თემაში.

X კლასი

თემა 2. სამართლებრივი კულტურა

თემა გულისხმობს სამართლებრივი კულტურის ჩამოყალიბებისთვის მნიშვნელოვანი ასპექტების (კანონმორჩილება, ადამიანის უფლებების აღიარება) შესწავლას, კონკრეტული მექანიზმების, მაგალითებისა და დილემების განხილვას იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ ხდება სამართალზე დაფუძნებული ბერკეტების ამოქმედებით კონკრეტული პრობლემების გადაჭრა (მაგალითად, ძალადობის პრევენცია, კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფა და სხვა).

თემის ფარგლებში შედეგების მიღწევის ინდიკატორები სამიზნე ცნებების მიხედვით:

საზოგადოება - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- საზოგადოებაში არსებული პრობლემების გამოკვეთა და გაანალიზება, რომლებიც ხელს უწყობს/უშლის სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრებას;

დემოკრატია - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლების, მართლმსაჯულების სისტემისა და ადამიანის უფლებების დაცვის მექანიზმების გაანალიზება დემოკრატიის პრინციპების ქრილში;

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრების ხელშეწყობისთვის მოქალაქის პერსონალური როლისა და კონკრეტული აქტივობების განსაზღვრა;

მდგრადი განვითარება - მოსწავლემ უნდა შეძლოს:

- სამართლებრივ კულტურასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე და დილემებზე მსჯელობისას მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინება.

თემა 2. სამართლებრივი კულტურა

სამიზნე ცოდნა / ცოდნის სტრუქტურა, რომელიც მოსწავლემ თემის ფარგლებში უნდა შეიძინოს (იხ. გვ 11)

შუალედური მიზანი 1.

- შუალედური მიზნის სტრუქტურა (იხ. გვ.14)
- კომპლექსური დავალების პირობა; რეკომენდაციები კომპლექსური დავალების შესასრულებლად (იხ. გვ.16)

შუალედური მიზანი 2.

- შუალედური მიზნის სტრუქტურა; (იხ. გვ 31)
- კომპლექსური დავალების პირობა; რეკომენდაციები კომპლექსური დავალების შესასრულებლად. (იხ. გვ 33)

შუალედური მიზანი 3.

- შუალედური მიზნის სტრუქტურა; (იხ. გვ 48)
- კომპლექსური დავალების პირობა; რეკომენდაციები კომპლექსური დავალების შესასრულებლად. (იხ. გვ 49)

შუალედური მიზანი 4.

- შუალედური მიზნის სტრუქტურა; (იხ. გვ 61)
- კომპლექსური დავალების პირობა; რეკომენდაციები კომპლექსური დავალების შესასრულებლად. (იხ. გვ 62)

განმავითარებელი შეფასება

- ინსტრუმენტები განმავითარებელი შეფასებისთვის, დანართი 1 (იხ. გვ. 74)
- დამატებითი ინფორმაცია შესასწავლ საკითხებთან დაკავშირებით მასწავლებლისთვის, დანართი 7 (იხ. გვ 85)

თემა - სამართლებრივი კულტურა				საათების სავარაუდო რაოდენობა - 36
სამიზნე ცოდნა / ცოდნის სტრუქტურა, რომელიც მოსწავლემ თემის ფარგლებში უნდა შეიძინოს				
სამიზნე ცნება	ქვეცნება	მაგალითი თემის ფარგლებში/ ქვესაკითხები	ტრანსფერის არეალი/ კი/არა მაგალითები	თემასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები (განზოგადებები თემის ფარგლებში)
დემოკრატია (ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები, დამოკრატის პრინციპები) (მოქ. საშ. 1,2,3,4)	დემოკრატიის პრინციპები	სამართლებრივი სახელმწიფო	სხვადასხვა ქვეყნების უფლებადამცველთა და რიგითი მოქალაქეების ოცნებები კანონის უზენაესობის პრინციპის დაცვას, სამართლებრივ სახელმწიფოში ცხოვრებას უკავშირდება (კი მაგალითი) . პროკურორის ეპიზოდი – როცა თანამდებობის პირი, უბიძგებს მძღოლს კანონის გვერდის ავლით, მოქმედებას. (არა მაგალითი).	- ადამიანის უფლებებისა და უმთავრესი სამართლებრივი დოკუმენტების ცოდნა და გათვალისწინება სამართლებრივი სახელმწიფოს, სამართლებრივი კულტურის არსებობის საფუძველია; - სამართლებრივ სახელმწიფოში ხელისუფლებაც და მოქალაქეებიც კონსტიტუციისა და სხვა კანონების შესაბამისად უნდა მოქმედებდნენ და ამისთვის მათი ცოდნაა საჭირო.
საზოგადოება (პიროვნება, ინდივიდი, სოციალიზაცია) (მოქ.საშ. 1,2,4)	პიროვნება, ინდივიდი, ადამიანის მოთხოვნილებები და საჭიროებები; საზოგადოებრივი ჯგუფები;	სამოქალაქო საზოგადოება	სამოქალაქო მოძრაობა „ღირსეული შრომის პლატფორმა“ შრომის უფლებების დასაცავად წარმოაჩენს როგორ შეუძლია საზოგადოებას ზრუნვა ინდივიდზე და გავლენის მოხდენა	- კანონი მიუკერძოებლად და სამართლიანად უნდა ვრცელდებოდეს ყველასთვის და საზოგადოება, მოქალაქეები კანონს უნდა ემორჩილებოდნენ; - სამართლებრივი კულტურის მქონე საზოგადოებამ იცის, რომ კანონები ადამიანის საუკეთესო ინტერესებს იცავს, ამიტომ თვითონ იცავს ამ კანონებს და შეუწყნარებელია კანონდარღვევათა

			ინსტიტუციებზე; (კი მაგალითი) როგორ არღვევენ ქუჩაში მოძრაობის წესებს ფეხით მოსიარულენი და მძღოლები და როგორ ქმნის ეს რისკებს პიროვნებისთვის და საზოგადოებისთვის, რადგან ცვლის სამართლებრივ გარემოს (არა მაგალითი)	მიმართ .
სამოქალაქო მონაწილეობა (მოქ.საშ. 2,4)	მოხალისეობა, ადვოკატირება ცნობიერების ამაღლებისთვის	სამართლებრივი კულტურის აქტორები	საქართველოს სასამართლოს მიერ ბავშვის უფლებების დაცვის ვერ უზრუნველყოფა (არა მაგალითი) მოქალაქეები მონაწილეობენ მართლმსაჯულების – სამართლიანობის დაცვის პროცესში ნაფიც მსაჯულად. (კი მაგალითი) გაეროს ბავშვთა კომიტეტი აღადგენს სამართლიანობას (კი მაგალითი)	• მოქალაქეს გაცნობიერებული აქვს პირადი პასუხისმგებლობა სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრებაზე; • აქტიური მოქალაქეები ზრუნავენ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებისთვის, რათა მოქალაქეებმა იცოდნენ და იყენებდნენ ადამიანის უფლებების დაცვის ადგილობრივ და საერთაშორისო ბერკეტებსა და მექანიზმებს;
მდგრადი განვითარება	მდგრადი განვითარების	მე-16 მიზანი: მშვიდობა,	არასრულწლოვანთა მიერ იარაღის გამოყენებასთან	• კანონმორჩილება გულისხმობს ისეთ ლოკალურ

(მოქ.საშ. 3)	მიზნები	სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუციები.	და გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული კანონების დარღვევა და არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება (კი და არა მაგალითი) უოთერგეითის სკანდალი - ნიქსონის გადადგომა - ძლიერი ინსტიტუციები - სამართლიანი გადაწყვეტილება (კი და არა მაგალითი)	ქმედებებს, რომლებიც გლობალურ შედეგებს უკავშირდება; • კანონდამრღვევი არასრულწლოვანისთვის განვითარების შესაძლებლობების შენარჩუნება მოზარდის სამომავლო პერსპექტივაზე და სამოქალაქო უსაფრთხოებაზე (არაძალადობრივი საზოგადოების ჩამოყალიბება) ზრუნვის გამოხატულება.
---------------------	---------	-------------------------------------	--	---

შუალედური მიზანი 1.

შუალედური მიზნის სტრუქტურა

ძირითადი საკითხი	პროდუქტი	განსახილველი შემთხვევა/მაგალითი	საკვანძო შეკითხვა	სახელმძღვანელო/დამხმარე რესურსები
სამართლებრივი სახელმწიფო	ორი ცხრილი/სქემა და სააზროვნო კითხვები საკითხთან დაკავშირებით;	სამართლებრივი სახელმწიფო	- როგორ წარმოვაჩინო ცხრილში /სქემაში სამართლებრივი და არასამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლები და მაგალითები? - რა კითხვები დააფიქრებს ჩემს თანატოლებს სამართლებრივი სახელმწიფოს წინაშე არსებულ დილემებზე და მათი დაძლევის გზებზე?	<u>პარაგრაფი 1.</u> საქართველო-სამართლებრივი სახელმწიფო, გვ.7 <u>პარაგრაფი 2.</u> სახელმწიფო და მოქალაქე; გვ.22 <u>პარაგრაფი 3.</u> სამართლებრივი სახელმწიფო და სამოქალაქო საზოგადოება, გვ.30 <u>პარაგრაფი 4.</u> სამართლებრივი სახელმწიფო და კონსტიტუციონალიზმი, გვ. 36 საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 4; თავი მეორე; https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36
სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები <u>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:</u>	შეფასების კრიტერიუმები <u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>		კომპლექსურ დავალებასთან მიმართებით დაკონკრეტებული <u>ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:</u>	
დემოკრატია 1. ყველა ადამიანი იბადება თავისუფალი და თანასწორი, საკუთარი ღირსებითა და უფლებებით; 2. ადამიანს აქვს სამოქალაქო-პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და კულექტიური	გააანალიზოს, როგორ შეუძლია სამართლებრივ სახელმწიფოს შესაბამისი სამართლებრივი ნორმების გათვალისწინებით ადამიანის თავისუფლებისა და ღირსების, ადამიანის უფლებათა დაცვისთვის		როგორ შეესაბამება სამართლებრივი/არასამართლებრივი სახელმწიფოს გადაწყვეტილებები, ქმედებები ადამიანის თავისუფლების, თანასწორობის, ღირსების პატივისცემას? დაასახელოთ მაგალითები. (მკვ. წ. 1.3.)	

უფლებები; საქართველოს კონსტიტუცია და საერთაშორისო დოკუმენტები (დეკლარაციები, კონვენციები) ამ უფლებების დაცვას უზრუნველყოფს; 3. დემოკრატიულ საზოგადოებაში/სახელმწიფოში ადამიანის უფლებები უმთავრესი ღირებულებაა; 4. დამოკრატია ეფუძნება ფუნდამენტურ პრინციპებს (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, ხელისუფლების დანაწილება, სამართლიანი არჩევნები, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა), რომელთა დაცვის გარეშეც დემოკრატიული სახელმწიფო ფუნქციონირებას ვერ შეძლებს.	მიმართოს თავისი ძალისხმევა. • იმსჯელოს თუ რატომ არის მნიშვნელოვანი სამოქალაქო საზოგადოებამ იცოდეს საკუთარი და სხვათა უფლებები და სამართლებრივმა სახელმწიფომ აამოქმედოს მათი დაცვის მექანიზმები. • იმსჯელოს დემოკრატიის პრინციპების დაცვის აუცილებლობაზე ხელისუფლებისა და საზოგადოების ნებისმიერი სეგმენტის საქმიანობაში;	• როგორ ითვალისწინებენ სახელისუფლებო მხარეები, მოქალაქეები საქართველოს კონსტიტუციას, კანონებს, საერთაშორისო დოკუმენტებს და მათში ასახულ ადამიანის უფლებებს? დაასაბუთეთ მაგალითებით. (მკვ. წ. 2.) • როგორ გავლენას ახდენს სხვადასხვა სახელისუფლებო შტოს, სამოქალაქო საზოგადოების, რიგითი მოქალაქეების) სამართლებრივი/არასამართლებრივი ქცევა სახელმწიფოში დემოკრატიის პრინციპების დაცვასა (შეგიძლიათ თითოეულთან მიმართებით სხვადასხვა პრინციპზე ისაუბროთ) და დემოკრატიის ხარისხზე? რატომ? (მკვ. წ. 4.)
---	--	--

კომპლექსური დავალების პირობა:

წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ხართ მოქალაქეობის მასწავლებელი და მეათეკლასელებს სამართლებრივ სახელმწიფოზე უნდა ესაუბროთ. თვალსაჩინოებისთვის მოამზადეთ **ორი ცხრილი/სქემა**, რომელშიც ასახული იქნება:

1. სამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლები და შესაბამისი ცხოვრებისეული მაგალითები.
2. არასამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლები და შესაბამისი ცხოვრებისეული მაგალითები.

ცხრილებს დაურთეთ **3-4 კითხვა**, რომელიც „მოსწავლეებს“ სამართლებრივი სახელმწიფოს წინაშე არსებულ დილემებზე და მათი გადაწყვეტის გზებზე დააფიქრებს.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- როგორ შეესაბამება სამართლებრივი/არასამართლებრივი სახელმწიფოს გადაწყვეტილებები, ქმედებები ადამიანის თავისუფლების, თანასწორობის, ღირსების პატივისცემას? დაასახელეთ მაგალითები.

(მკვ. წ. 1.3.)

- როგორ ითვალისწინებენ სახელისუფლებო მხარეები, მოქალაქეები საქართველოს კონსტიტუციას, კანონებს, საერთაშორისო დოკუმენტებს და მათში ასახულ ადამიანის უფლებებს? დაასაბუთეთ მაგალითებით. (მკვ. წ. 2.)
- როგორ გავლენას ახდენს სხვადასხვა სახელისუფლებო შტოს, სამოქალაქო საზოგადოების, რიგითი მოქალაქეების) სამართლებრივი/არასამართლებრივი ქცევა სახელმწიფოში დემოკრატიის პრინციპების დაცვასა (შეგიძლიათ თითოეულთან მიმართებით სხვადასხვა პრინციპზე ისაუბროთ) და დემოკრატიის ხარისხზე? რატომ?

(მკვ. წ. 4.)

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

რესურსები/განსახილველი ქეისები:

- რესურსი 1. სახელმძღვანელო, სამართლებრივი სახელმწიფო, კომპლექსური დავალების პირობა, გვ. 6
- რესურსი 2. Word - ცხრილების შექმნა ცხრილის დიზაინ მენიუ https://www.youtube.com/watch?v=dCW8GHgji_8
- რესურსი 3. როგორ შევქმნათ ორგანიზაციული სქემა Microsoft Word- ში <https://www.windowsnoticias.com/ka/como-crear-un-organigrama-en-microsoft-word/>

კომპლექსური დავალების პირობის გააზრებაზე ორიენტირებული შეკითხვები:

- რა არის ცხრილი? სქემა? რა აქვთ საერთო? რა განსხვავებაა მათ შორის?
- დაათვალიერეთ სახელმძღვანელო და იპოვეთ ცხრილები და სქემები. რას იტყვით მათ შესახებ? (ცხრილები გვ.13,25,53,71... სქემები გვ. 12, 32,39,72,75,101...)
- შინაარსობრივი მონაცემების ცხრილში გადატანა რამდენად აუმჯობესებს ინფორმაციის აღქმას, ორი ინფორმაციის შედარებას? ახსენით რატომ?
- თუ შევიქმნიათ სხვა დროს ანალოგიური პროდუქტი? რა მონაცემები უნდა ასახოთ ცხრილში?
- რა მონაცემების ჩაწერა მოგიწევთ პირველ სვეტში?
- რა დამოკიდებულება იქნება პირველი სვეტში შეტანილი მონაცემების რაოდენობასა და სტრიქონების რაოდენობას შორის?
- რა მონაცემებს გამოიყენებთ ცხრილის პირველი სტრიქონის გრაფებში? რა იქნება ცხრილის ეგრეთწოდებული რუბრიკები?
- რა მონაცემები დაგვჭირდება, რომ განვსაზღვროთ რამდენსვეტიანი და რამდენსტრიქონიანი ცხრილი უნდა ავაგოთ?
- როგორ უნდა დამუშავდეს ტექსტი, რომელიც ცხრილში უნდა შევიტანოთ? ვრცელი უნდა იყოს თუ მოკლე, ლაკონური? რატომ?
- როცა ორ ცხრილს შედარებისთვის ვაკეთებთ, გვჭირდება თუ არა ერთნაირი მონაცემები/რუბრიკები? რატომ?
- თქვენი აზრით, დავალებაში მოცემული შინაარსის ვიზუალიზაციისთვის ცხრილის გამოყენება აჯობებს თუ სქემის? რატომ?
- როგორ ვადგენთ კითხვას რომელიც რაიმეზე დაფიქრებას, რამის გაანალიზებას ითხოვს ჩვენგან? დაასახელეთ მაგალითები.
- რას ნიშნავს დილემა? დაასახელეთ მაგალითი.

კომპლექსური დავალება

- თქვენი სიტყვებით ჩამოაყალიბეთ, რას შეეხება დღეს მოცემული დავალება, რომელზეც რამდენიმე გაკვეთილის განმავლობაში უნდა იმუშაოთ?

- მსგავსი ფორმის, ან შინაარსის დავალება სხვა დროს თუ შეგისრულებიათ?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: აუხსენით მოსწავლეებს, რომ თავად შეუძლიათ აირჩიონ დავალების პროდუქტი და მისი შესრულების ფორმა (ელექტრონილი/მატერიალური); ურჩიეთ, ცხრილზე ან სქემაზე მუშაობა მას შემდეგ დაიწყონ, როცა შინაარსობრივი მხარე უკვე გააზრებული იქნებათ და მონაცემების გამოკვეთას შეძლებენ. ისიც აუხსენით, რომ კომპლექსური დავალების კრიტერიუმებზე საპასუხოდ, ცხრილისა და სქემის გარდა, სააზროვნო კითხვების მომზადება და პრეზენტაციის დროს განმარტებების გაკეთებაც მოუწევთ.

პრეზენტაცია კი ყველა მოსწავლისთვის სავალდებულოა.

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

სამიზნე ცნება - დემოკრატია, ქვესაკითხი: სამართლებრივი სახელმწიფო

ნაბიჯი 1.

როგორ შეესაბამება სამართლებრივი/არასამართლებრივი სახელმწიფოს გადაწყვეტილებები, ქმედებები ადამიანის თავისუფლების, თანასწორობის, ღირსების პატივისცემას? დაასახელეთ მაგალითები. (მკვ. წ. 1.3.)

რესურსი:

1. სახელმძღვანელო, საქართველო-სამართლებრივი სახელმწიფო, გვ.7
2. საქართველოს კონსტიტუცია, პირველი და მეორე თავი; <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

რა არის კონსტიტუცია? <https://bit.ly/3cfDYIA>
 სამართლებრივი სახელმწიფო და კანონის უზენაესობა <https://bit.ly/3IOGZvH>
 ადამიანის თავისუფლებები <https://bit.ly/3nXfBBN> <https://bit.ly/3b6U32L>
 ხანმოკლე XX საუკუნე - 1933. ნაცისტური გერმანიის აღზევება <https://bit.ly/3fhQYyS>
 ათი ყველაზე სასტიკი მმართველი კაცობრიობის ისტორიაში <https://bit.ly/3LGo3Am>

აქტივობა: კითხვა-პასუხი; (წინარე ცოდნის გააქტიურება)

მოსწავლეები კონსტიტუციის მეოთხე მუხლის გახსენებით/გაცნობით ჩამოთვლიან სამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლებს.

აქტივობა: იმსჯელოთ, გვ. 7

კითხვები:

- გაეცანით ქვემოთ მოცემულ სტატიას და უპასუხეთ კითხვებს:
- რა შეიცვალა უფლებების დაცვის მიმართულებით მარტინ ლუთერ კინგის ცნობილი სიტყვის შემდეგ მის სამშობლოში?
- თქვენი აზრით, რომელი უფლებადამცველის ოცნება არის დაკავშირებული სამართლებრივი სახელმწიფოს ცნებასთან?
- გაიხსენეთ, რას ნიშნავს სამართლებრივი სახელმწიფო;
- როგორ შეუძლია სამართლებრივ სახელმწიფოს მოაგვაროს უფლებადამცველთა ოცნებები?
- რა საერთო ოცნებები აქვთ თანამედროვე უფლებადამცველებს?
- რა არის თქვენი ოცნება მარტინ ლუთერ კინგის ანალოგიით? როგორ შეგიძლიათ მისი შესრულება დღეს?
- წარმოიდგინეთ, რომ ქვემოთ ნახსენები რომელიმე უფლებადამცველი ხართ. რას მოიმოქმედებდით, რომ თქვენს ქვეყანაში ეს ოცნება აგებდინათ?

აქტივობა: გონებრივი იერიში;

- როგორ სახელმწიფოში სურთ ცხოვრება მოქალაქეებს? თქვენ?
- როგორ უკავშირდება ეს სურვილები ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს? დაასახელოთ მაგალითები;

აქტივობა: იმსჯელოთ; გვ.10

აქტივობა: იმუშავეთ წყვილებში (სამართლებრივი სახელმწიფოს „პორტეტის“ შექმნა) გვ.9

მოსწავლეები კონსტიტუციის მეოთხე მუხლის, მეორე თავის, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის გახსენების/ გაცნობის პარალელურად იხსენებენ სამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლებს და ქმნიან სასურველი სახელმწიფოს „პორტრეტს“

კითხვა:

- როგორ ფიქრობთ, შესაძლებელია თუ არა, კანონის უზენაესობის პრინციპის განხორციელება მოქალაქეთა უმრავლესობის მხარდაჭერის გარეშე? რატომ?

აქტივობა: ტექსტზე მუშაობა (აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ არის)

ინსტრუქცია: გაეცანით გვ.13-ზე მოცემულ ბოლო აზრებსა და გვ.14-ზე მოცემულ „ეს საინტერესოა“-ს და უპასუხეთ კითხვებს:

- არის თუ არა კანონის უზენაესობა სამართლებრივი სახელმწიფოს არსებობის გარანტი?
- რა ხდება მაშინ, როცა კანონებს „დრაკონები“ ადგენენ? რატომ?

აქტივობა: იმსჯელეთ; გვ.15

კითხვები:

სამართლებრივი კულტურის მექანე საზოგადოებას თავისი დამახასიათებელი ნიშნები აქვს. იმსჯელეთ:

- არსებობს თუ არა თქვენი სკოლის საზოგადოებაში სამართლებრივი კულტურა?
- საზოგადოების წევრები იცნობენ წესებისა და კანონების უმრავლესობას?
- საზოგადოებაში არსებობს წესებისა და კანონების შესწავლის გზები და საშუალებები?
- საზოგადოების უმრავლესობას სურს, დაემორჩილოს კანონს?
- დარღვევების წინააღმდეგ არსებობს იძულებისა და სასჯელის ზომები?

- საზოგადოება თანაუგრძნობს მსხვერპლს და ასევე სურს დამნაშავეს გამოსწორება?
- დანაშაულის მიმართ საზოგადოების უმეტესობის აზრი უარყოფითია;?
- არსებობს წესების/კანონის შეცვლის /დახვეწის სისტემა?

აქტივობა: იმსჯელეთ გვ.16

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში; გვ.18

წარმოიდინეთ ორი სახელმწიფო, რომელთაგანაც ერთში სახელმწიფო ხელისუფლება დაყოფილია 3 შტოდ, ხოლო მეორეში ხელისუფლება თავმოყრილია ერთი პიროვნების ან ჯგუფის ხელში. მოცემული ნიმუშის მიხედვით შექმენით ცხრილი, ჩაწერეთ ორივე სახელმწიფოს უპირატესობები და ნაკლოვანებები სამართლებრივი გარემოს თვალსაზრისით.

კითხვები:

- როგორ უნდა იქცეოდეს ხელისუფლების თითოეული შტო სამართლიანი სახელმწიფოს მახასიათებლების შესანარჩუნებლად?
- როგორი უნდა იყოს მათი დამოკიდებულება ადამიანის თავისუფლების, თანასწორობის, ღირსებისა და უფლებებისადმი?
- როგორ მოქმედებენ ისინი?

სახელმწიფო ხელისუფლება დაყოფილია სამ შტოდ	სახელმწიფო ხელისუფლება თავმოყრილია ერთი პირის/ჯგუფის ხელში

აქტივობა: იმსჯელოთ; გვ. 19

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში; გვ. 19

კითხვები:

გამოკვეთეთ სამართლებრივი სახელმწიფოს ფორმირებაში მონაწილე 4 მხარე (ხელისუფლების 3 შტო და მედია). დაიყავით ამდენივე ჯგუფად და მოამზადეთ პრეზენტაციები შემდეგი კითხვების გათვალისწინებით:

- რა წვლილი შეაქვს თქვენს მხარეს სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებაში და როგორ? დაასახელეთ მაგალითი.
- რამდენად აკმაყოფილებს დემოკრატიული, სამართლებრივი სახელმწიფოს მოთხოვნებს თქვენი მხარის ამჟამინდელი ღირებულებები, მიდგომები, ქმედებები;
- რა და როგორ უნდა გაუმჯობესდეს უკეთესი რეალობის მიღწევისთვის?
- თქვენ რისი გაკეთება შეგიძლიათ? რას ურჩევდით სხვა შტოებს?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: სასურველია მოსწავლეებმა თავად გამოკვეთონ სამართლებრივ სახელმწიფოს ფორმირებაზე გავლენის

მქონე ფაქტორები, რასაც ემსახურება წინა აქტივობა „იმუშავეთ წყვილებში“. სწორედ იმ ეტაპზე უნდა მოხდეს ჩამონათვალის დატანა დაფაზე ან ფურცელზე, რომ შემდეგ მსჯელობით გამოკვეთონ 4-5 მთავარი ფაქტორი (მაგალითად, სამართლიანი კანონების შემუშავება და მიღება ფართო საზოგადოების მონაწილეობით; კანონის უზენაესობის პრინციპის დაცვა; დამოუკიდებელი სასამართლო ; სამართლებრივი ცნობიერების ამაღლება, განათლება და ასე შემდეგ)

აქტივობა: შეჯამება

კითხვა:

მიღებულ ინფორმაციასა და დასკვნებს როგორ ასახავთ თქვენი კომპლექსური დავალების პროდუქტებში?

ნაბიჯი 2• როგორ ითვალისწინებენ სახელისუფლებო მხარეები, მოქალაქეები საქართველოს კონსტიტუციას, კანონებს, საერთაშორისო დოკუმენტებს და მათში ასახულ ადამიანის უფლებებს? დაასაბუთეთ მაგალითებით. (მკვ. წ. 2.)

რესურსი: 1. სახელმძღვანელო, სახელმწიფო და მოქალაქე; გვ.22

2. საქართველოს კონსტიტუცია, მეორე თავი; <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>

3. ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია <http://www.parliament.ge/uploads/other/137/137343.pdf>

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ყველა აქტივობის, განსაკუთრებით ქეისების დამუშავებისას, მოსწავლეებს ვთხოვთ გააანალიზონ, ამჟღავნებენ თუ არა პერსონაჟები კონსტიტუციის, სხვა კანონების ცოდნას, როგორი დამოკიდებულება აქვთ კანონდარღვევასთან?

აქტივობა: გონებრივი იერიში (წინარე ცოდნის გასააქტიურებლად)

კითხვები:

- რა არის კულტურა? როგორ განმარტავთ სამართლებრივი კულტურის ცნებას?
- რა/ვინ ქმნის სამართლებრივ კულტურას? დაასახელეთ მაგალითი.
- რა წარმოგიდგენიათ სამართლებრივი კულტურის ინდიკატორად? რის მიხედვით ამოიცნობთ სამართლებრივი კულტურის არსებობა/არარსებობას?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში; (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ გვაქვს)

გაეცანით ინფორმაციას სამართლებრივი კულტურის შესახებ, სქემაში გამოსახეთ ინფორმაცია „სამართლებრივი კულტურის კომპონენტები“, წარუდგინეთ კლასს.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ეს ჯგუფური სამუშაო ეხმარება დავალების პროდუქტის ფორმისა (ცხრილი) და შინაარსის ერთმანეთთან დაკავშირების უნარის განვითარებას, თან საშუალება მოგეცემატ მონიტორინგი გაუწიოთ , თუ რამდენად სწორად აქვთ აღქმული მოსწავლეებს პირველ ეტაპზე დამუშავებული ინფორმაცია დავალების პროდუქტის ფორმაზე და როგორ შესძლებენ პრაქტიკულად მის შექმნას. დაშვებული ხარვეზების შესაბამისი უკუკავშირი თავიდან აგარიდებთ ხარვეზებს დავალების საბოლოო პროდუქტის შექმნის დროს.

გასათვალისწინებელია, რომ კომპლექსური დავალებისა და ამ კონკრეტული აქტივობის პროდუქტების მომზადებისას, ჩვენ მოსწავლეს ვამუშავებთ არა მარტო საგნობრივ სამიზნე ცნებაზე, არამედ ისეთ ზესაგნობრივ (მაკრო) ცნებაზე, როგორიცაა ნარატივი (ინფორმაციის კონსტრუირება); დამატებითი ინფორმაციისათვის იხილეთ „მოქალაქეობის გზამკვლევი- 2022“ გვ.14.

აქტივობა: გონებრივი იერიში;

კითხვები:

- როგორ შეაფასებდით თქვენი თემის სამართლებრივ კულტურას სამი დონის (კარგი, საშუალო, ცუდი) შესაბამისად ?
- რის გაუმჯობესებას ისურვებდით?
- რის გაკეთება შეგიძლიათ ამისთვის თქვენ და თქვენს თანატოლებს?

აქტივობა: იმსჯელეთ (გაეცანით ქვემოთ მოცემულ სიტუაციას, უპასუხეთ კითხვებს) გვ.22

კითხვები:

- რამდენად ეთანხმებით სიტუაციის გმირის მოსაზრებას შშმ პირების პრობლემის დამოუკიდებლად მოგვარების შესახებ?
- რა როლი აკისრია სახელმწიფოს შშმ პირების უფლებების დაცვის საკითხში?
- რა შედეგი მოჰყვა ერთი სტუდენტით დაწყებულ მოძრაობას?
- თქვენ რა როლის დამატებას მოისურვებდით?
- თქვენი აზრით, რატომ სჭირდება სახელმწიფოს მოქალაქეთა აქტიურობა/მოძრაობა/პროტესტი კონკრეტული პრობლემის გადასაჭრელად?
- რამდენად მოწესრიგებულია, თქვენი აზრით, შშმ პირების ყოფა ჩვენს ქვეყანაში?
- რის გაკეთების სურვილი გექნებოდათ არსებული პრობლემების აღმოსაფხვრელად?
- რის გაკეთება შეგიძლიათ თქვენ შშმ პირების საზოგადოებაში უკეთ ადაპტირებისათვის?
- როგორ გესმით არამართლზომიერი მზრუნველობა (პატერნალიზმი)? დაასახელეთ მაგალითები.

დამატებითი ინფორმაცია: პატერნალიზმი არის სახელმწიფოს ან ინდივიდის მიერ ადამიანის თავისუფლებასა და ავტონომიაში ჩარევა იმ მოტივით, რომ ამით იგი სიკეთეს უკეთებს მას, მაგალითად, საფრთხისგან იცავს და ხშირად იძულებით ხასიათს ატარებს. დღესდღეობით პატერნალიზმი განსაკუთრებით აქტუალურია. იგი ვლინდება, მაგალითად, ფსიქოტროპული, ნარკოტიკული საშუალებების (მაგ: მარიხუანის) ან გარკვეული პრეპარატების ყიდვა-გაყიდვის (მოყვანა-წარმოებისა და ტარება-მოხმარების) კონტროლში, ასევე ავტომობილის მართვისას ღვედის გაკეთებისა და მოტოციკლის მძღოლებისთვის ჩაფხუტის ტარების სავალდებულოებაში; სხვაგვარად ამას მხოლოდ მზრუნველობადაც მოიხსენიებენ.

აქტივობა: იმსჯელეთ; გვ. 25

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში გვ. 26

გაინაწილეთ ქვემოთ მოცემული 2 სიტუაცია, გაეცანით და იმსჯელეთ თითოეულთან მოცემული კითხვების მიხედვით.

რესურსი: სახელმძღვანელო, სამართლებრივი სახელმწიფო და კონსტიტუციონალიზმი, გვ. 36

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

საქართველოს კონსტიტუციონალიზმის განვითარების ისტორია <https://bit.ly/3RxCPMw>

საფრანგეთის დიდი რევოლუცია. <https://bit.ly/3IzJG45>

აქტივობა: ჯგუფური მუშაობა (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ გვაქვს)

გვ. 4-ზე დასახელებული პარაგრაფის ტექსტის დასამუშავებლად. ჯგუფები მუშაობენ განსხვავებულ საკითხებზე:

1. კონსტიტუციონალიზმის სათავეებთან (საფრანგეთის რევოლუცია-1789-1899წწ.)
2. კონსტიტუციონალიზმი
3. კონსტიტუციონალიზმი და საქართველო (ისტორია და კანონთა იერარქია)
4. საქართველოს კონსტიტუცია (სტრუქტურა და ცვლილებები)

პრეზენტაციებით ერთმანეთს უზიარებენ ინფორმაციას.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: პარაგრაფის „სამართლებრივი სახელმწიფო და კონსტიტუციონალიზმი“, დასამუშავებლად გთავაზობთ 2 ალტერნატივას, რომელიც მოსწავლეთა წინარე ცოდნას უკავშირდება კონსტიტუციასთან და კონსტიტუციონალიზმთან მიმართებაში. აქ წარმოდგენილი აქტივობა ემსახურება წინარე ცოდნის გამეორებასა და თავმოყრას დროის უფრო მცირე მონაკვეთში. თუ თქვენ, კლასის საჭიროებიდან გამომდინარე, პარაგრაფის უფრო დეტალური დამუშავება გსურთ, მაშინ მოსწავლის წიგნში მოცემულ აქტივობებს მიჰყევით თანმიმდევრულად.

აქტივობა: შეჯამება

კითხვები:

- პირადად თქვენ საიდან იღებთ ინფორმაციას კონსტიტუციაზე, საერთაშორისო დოკუმენტებზე, სხვადასხვა კანონებზე?
 - რა განასხვავებს კონსტიტუციას სხვა კანონებისაგან? რატომ არ შეიძლება კონსტიტუციის ხშირი ცვლილება?
 - ამ საკითხებზე ცოდნის მიღებაში გეხმარებათ საგანი მოქალაქეობა? როგორ ფიქრობთ, ამ საგნის სწავლება აქტუალურია თუ არა მომავალი მოქალაქისთვის? რატომ?
 - კიდევ რა ფორმით ისურვებდით სამართლებრივ საკითხებზე ცნობიერების ამაღლებას?
- მიღებულ ინფორმაციასა და დასკვნებს როგორ ასახავთ თქვენი კომპლექსური დავალების პროდუქტში?**

რესურსი: სახელმძღვანელო გვ. 48
დავალება

ნაბიჯი 3. როგორ გავლენას ახდენს სხვადასხვა სახელისუფლებო შტოს, სამოქალაქო საზოგადოების, რიგითი მოქალაქეების სამართლებრივი/არასამართლებრივი ქცევა სახელმწიფოში დემოკრატიის პრინციპების დაცვასა (შეგიძლიათ თითოეულთან მიმართებით სხვადასხვა პრინციპზე ისაუბროთ) და დემოკრატიის ხარისხზე? რატომ?
(მკვ. წ. 4.)

რესურსი: სახელმძღვანელო, სამართლებრივი სახელმწიფო და სამოქალაქო საზოგადოება, გვ.26
მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

10 პროტესტი, რომელმაც მსოფლიო გადაასხვაფერა <https://bit.ly/3aIFz97>
რასიზმი და ეთნიკური ნიშნით დისკრიმინაცია <https://bit.ly/3o31afK>

აქტივობა: იმსჯელოთ, გვ.30
კითხვები:

გაეცანით მსოფლიოში ცნობილი უფლებადამცველის ისტორიას და უპასუხეთ კითხვებს:

- რით გამოიჩინა თავი როზა პარქსმა?
- რა დამოკიდებულება ჰქონდა მის მიმართ აშშ-ის სახელმწიფოს ცნობილ გაფიცვამდე, დემოკრატიის რომელი პრინციპი ირღვეოდა? გაფიცვის შემდეგ?
- თქვენი აზრით, რა გახდა ამგვარი ცვლილების საფუძველი?
- აღწერილი სიტუაციის მიხედვით იმ დროისთვის შეიძლება აშშ-ს სამართლებრივი სახელმწიფო ეწოდოს?
- როგორ მოიქცა სასამართლო სხვადასხვა ინსტანციის შემთხვევაში?
- რამ განაპირობა გაფიცულთა გამარჯვება?
- რა დასკვნის გაკეთება შეიძლება ამ ისტორიიდან?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.33

რეკომენდაცია მასწავლებელს: აქვე შემოგთავაზებთ სწორი პასუხების ვარიანტს: პირველ სიტუაციაში საუბარია სამხედრო საავალდებულო სამსახურის შესახებ და ეს წარმოადგენს მოქალაქის ვალდებულებას სახელმწიფოს წინაშე.

- ნიკა უნდა გამოცხადებულიყო სამხედრო კომისარიატში და შემდეგ წასულიყო სამხედრო სამსახურში მოვალეობის მოსახდელად;
- სახელმწიფო მოითხოვს მოქალაქისაგან (ნიკასგან) კანონის შესრულებას; ხოლო მეორე სიტუაციაში, საუბარია საზოგადოებრივი ორგანიზაციის საქმიანობაზე, რომელიც მოქალაქეების მიერ შეიქმნა და არ წარმოადგენს სახელმწიფო სტრუქტურას;
- გიგამ გამოიყენა თავისი უფლება – დაიცვას გარემო;
- მოქალაქე (გიგა) მოითხოვს სახელმწიფოსაგან თავისი მოვალეობის შესრულებას.

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.34

რეკომენდაცია მასწავლებელს: სამივე აქტივობაზე მუშაობისას სთხოვეთ მოსწავლეებს გამოკვეთონ შესაბამისობა აქტივობაში აღწერილ სამართლებრივ/არასამართლებრივ ქმედებებსა და დემოკრატიის პრინციპებს შორის და გააანალიზონ, როგორ აისახება ეს სახელმწიფოში დემოკრატიის ხარისხზე. (მაგალითად, თუ ქვეყანაში ფერადკანიანი მოსახლეობის მიმართ მოქმედებდა დისკრიმინაციული წესები, ადგილი ჰქონდა სეგრეგაციას, ირღვეოდა თუ არა თანასწორობის პრინციპი, ილახებოდა თუ არა ამ ჯგუფის უფლებები? ასეთ სიტუაციაში შესაძლებელი იყო სახელმწიფოს დემოკრატიულობის ხარისხის მაღალი შეფასება?

ან კიდევ, თუ ნიკამ არად ჩააგდო კანონით დაკისრებული მოვალეობა სამხედრო სამსახურთან დაკავშირებით, დემოკრატიის რომელი პრინციპი დაირღვა? კანონის უზენაესობის პრინციპის დაცვისთვის სახელმწიფო სტრუქტურებმა უნდა ამოქმედონ თუ არა შესაბამისი მექანიზმები? და ასე შემდეგ)

რესურსი: მოსწავლეთა მიერ სახელმძღვანელოდან გახსენებული, ან ცხოვრებისეული სიტუაციები, რომლებსაც უკავშირებენ დემოკრატიის რომელიმე (კანონის უზენაესობა, ხელისუფლების დანაწილება, თანასწორობა, სამართლიანობა, სამართლიანი არჩევნები...) პრინციპის დაცვას ან დარღვევას.

აქტივობა: წინარე ცოდნის გააქტიურება; დისკუსია;

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში გვ.42

შექმენით 4 ჯგუფი, გაინაწილეთ სახელწოდებები „ხელისუფლება“, „სამოქალაქო საზოგადოება“, „მოქალაქეები“, „მედია“. თქვენი დასახელების შესაბამისად, მოამზადეთ პრეზენტაცია, თუ რას უნდა აკეთებდეს თქვენი სეგმენტი იმისათვის, რომ იცნობდეს, აღიარებდეს და ითვალისწინებდეს საქართველოს კონსტიტუციას, საერთაშორისო დოკუმენტებს და მათში ასახულ ადამიანის უფლებებს? დაასახელეთ მაგალითები.

კითხვები:

- რომელი სამართლებრივი დოკუმენტი/ებით ხელმძღვანელობს თქვენი სეგმენტი და რატომ?
- რა მექანიზმებს/მეთოდებს იყენებთ დასახელებული დოკუმენტების შესასწავლად, თქვენს საქმიანობაში მისი როლის გასააზრებლად და ასამოქმედებლად? დაასახელეთ მაგალითები.
- რამდენად კმაყოფილი ხართ თქვენი ქმედებებით ამ მიმართებით? როგორ აფასებენ სხვები თქვენს საქმიანობას?
- რა გამოდგება იმის ინდიკატორად, რომ ნამდვილად დასახელებული დოკუმენტების შესაბამისად მოქმედებთ/არ მოქმედებთ?
- დემოკრატიის რომელი პრინციპის შესაბამისია თქვენი ქმედებები? რატომ ფიქრობთ ასე?
- რას შეცვლიდით თქვენს საქმიანობაში ამ მიმართებით?
- რას ურჩევდით სხვა სეგმენტის წარმომადგენლებს?

აქტივობა: შეჯამება;

კითხვები:

- დემოკრატიის პრინციპებიდან , რომლის დაცვა/დარღვევასთან გვაქვს საქმე სამართლებრივი კულტურის არსებობის/ არ არსებობის შემთხვევაში? რატომ ფიქრობთ ასე?
- როგორია ამ პრინციპის არსი და მნიშვნელობა დემოკრატიის ხარისხისათვის?
- როგორ ავსახო ნაშრომში და პრეზენტაციაში ამ პრინციპის/ების არსი და მნიშვნელობა და სამართლებრივი კულტურის როლი მისი დაცვის საქმეში?

ყურადღება!

კომპლექსური დავალების შეფასების დამხმარე ინსტრუმენტი, იხილეთ დანართი 1, გვ. 74

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად:

- აღწერე, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- ახსენი, მოცემული ცხრილები რა მიზანს ემსახურება?
- რა საკითხის გაანალიზებისკენ აძლევს გეზს შენს „მოსწავლეებს“ წარმოდგენილი კითხვები?
- რა საკითხის შესახებ გამოხატე შენი ცოდნა კომპლექსური დავალების საშუალებით?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რა დაგეხმარათ კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას შეცვლიდი ხელახლა რომ აკეთებდე დავალებას?რატომ?

შუალედური მიზანი 2.

შუალედური მიზნის სტრუქტურა

ძირითადი საკითხი	პროდუქტი	განსახილველი შემთხვევა/მაგალითი	საკვანძო შეკითხვა	სახელმძღვანელო/დამხმარე რესურსები
კანონი და კანონმორჩილება	კვლევის ანგარიში რეკომენდაციებით (ტექსტი/სლაიდშოუ)	სამოქალაქო საზოგადოება (საზოგადოება, რომელსაც გაცნობიერებული აქვს კანონების დაცვის აუცილებლობა და თავადაც ზრუნავს ამაზე (სმენადაქვეითებული პირი, „ღირსეული შრომის პლატფორმა“, ქალთა უფლებადამცველები...) (კი მაგალითები) (ზოგჯერ საზოგადოების წევრები არ/ვერ აცნობიერებენ მთელი რიგი კანონების დაცვის საჭიროებას და ფორმალურად უყურებენ მათ აღსრულებას	როგორია სამოქალაქო საზოგადოების როლი მოქალაქეთა კანონმორჩილების ამაღლების, სტერეოტიპების, ინერტულობის, უმოქმედობის დამღევისა და ხელისუფლებისთვის კანონის დაცვის ვალდებულების შეხსენების მიმართულებით?	<u>პარაგრაფი 5.</u> რა არის კანონი და რისთვის არსებობს იგი, გვ. 50 <u>პარაგრაფი 6.</u> კანონმორჩილება, გვ. 63 <u>პარაგრაფი 7.</u> ოჯახში ძალადობა, გვ. 76

		(ადრეული ქორწინება, ოჯახში ძალადობა, ქუჩაში მოძრაობის წესები...) (არა მაგალითები;)	
სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები	შეფასების კრიტერიუმები	კომპლექსურ დავალებასთან მიმართებით დაკონკრეტებული	
მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:	მოსწავლეს შეუძლია:	ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:	
საზოგადოება	საზოგადოება		
1. ადამიანი არის პიროვნება, საკუთარი მსოფლმხედველობითა (იდეები, ღირებულებები) და მისწრაფებებით; მას აქვს საკუთარი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლება; 2. ადამიანს გააჩნია სხვადასხვა (ფიზიოლოგიური, უსაფრთხოების, სოციალური კონტაქტების და სხვა) მოთხოვნილებები, რომელთა დაკმაყოფილების გარეშე ის ვერ შეძლებს პიროვნულ განვითარებას; 3. სხვა ადამიანებთან/ სოციალურ ჯგუფებთან /ინსტიტუციებთან ურთიერთობა ადამიანს პიროვნულ განვითარებაში უწყობს ხელს;	• როგორია ადამიანის მსოფლმხედველობა (იდეები და ღირებულებები) და მისწრაფებები კონკრეტულ შემთხვევაში • ადამიანის რომელი მოთხოვნილებები (მასლოუს თეორიის მიხედვით) კმაყოფილდება/ ვერ კმაყოფილდება მოცემულ შემთხვევაში • კონკრეტული ურთიერთობები ადამიანებს შორის/ ადამიანსა და სოციალურ ჯგუფს შორის/ ადამიანსა და ინსტიტუციას შორის • რამდენად ასერტულია ის ურთიერთობები, რომელიც მოცემულ შემთხვევაში ჩანს	• რა წარმოადგენს განხილულ პრობლემაზე საკანონმდებლო ნორმის დაწესების საფუძველს? გააანალიზეთ რა თანამდევრი ნეგატიური შედეგები ახლავს ამ კანონდარღვევას და როგორ აისახება ისინი პიროვნების საჭიროებებსა და მოთხოვნილებებზე, სამართლებრივ კულტურაზე? (მკვ.წ. 1.2.) • როგორია სამოქალაქო საზოგადოების როლი საზოგადოებრივი ცნობიერების (ინფორმაციის დეფიციტი, სტერეოტიპები და ტრადიციები) შეცვლისა და ინსტიტუციებზე ზეგავლენის (კანონის უზენაესობაზე მონიტორინგი, პრობლემის ადვოკატირება) საქმეში? (მკვ.წ. 3.)	

4. ასერტულობა (ადამიანის უნარი თამამად გამოხატოს საკუთარი აზრი სხვისი შეურაცხყოფის გარეშე) ხელს უწყობს პიროვნების და სოციუმის ჰარმონიულ ურთიერთობას.		რატომ და როგორ უნდა ითანამშრომლონ მოქალაქეებმა, სამოქალაქო საზოგადოებამ და ხელისუფლებამ კანონდარღვევების პრევენციისათვის და კანონმორჩილების ასამაღლებლად? (მკვ.წ. 4.)
---	--	---

კომპლექსური დავალების პირობა:

ჩვენს გარშემო ბევრი კანონდარღვევა (ფეხით მოსიარულებთა და მძღოლების მიერ საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევა, ადრეული ქორწინების შემთხვევები, ოჯახში ძალადობა, შშმ პირთა, შრომითი უფლებების დარღვევა და სხვა) ხდება. კანონდარღვევი ზოგჯერ მოქალაქეები არიან, ზოგჯერ – საზოგადოება, სახელისუფლებო ინსტიტუციები ან სულაც ყველა – ერთად. შენ და შენმა თანაკლასელებმა გამოკვეთეთ ჩამოთვლილთაგან თქვენთვის უფრო აქტუალური პრობლემა; თემში ჩაატარეთ გამოკითხვა შერჩეული პრობლემის შესაბამის კანონებზე თემის ინფორმირებულობისა და კანონის აღსრულების ხელშემშლელი მიზეზების შესახებ;

პირველ ეტაპზე ინდივიდუალურად იმუშავეთ: გამოკითხეთ სხვადასხვა ასაკის, სქესის, განათლების, ეთნოსის ადამიანები (თითოეულმა 5-6 რესპონდენტი). გაანალიზეთ პასუხები და შეიმუშავეთ რეკომენდაციები რა შეიძლება გააკეთოს სამოქალაქო საზოგადოებამ კანონმორჩილებისადმი საზოგადოების ცნობიერების შეცვლის და ინსტიტუციებზე ზეგავლენის მიზნით. **მეორე ეტაპზე** შექმენით ჯგუფები, გაუზიარეთ ერთმანეთს თქვენი კვლევის შედეგები და შეაჯერეთ ისინი. ჯგუფმა მოამზადოს და წარმოადგინოს **კვლევის ანგარიში რეკომენდაციებით** (ტექსტის/სლაიდშოუს) ფორმით.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რა წარმოადგენს განხილულ პრობლემაზე საკანონმდებლო ნორმის დაწესების საფუძველს? გაანალიზეთ რა თანამდევი ნეგატიური შედეგები ახლავს ამ კანონდარღვევას და როგორ აისახება ისინი პიროვნების საჭიროებებსა და მოთხოვნილებებზე, სამართლებრივ კულტურაზე? (მკვ.წ. 1.2.)

- როგორია სამოქალაქო საზოგადოების როლი საზოგადოებრივი ცნობიერების (ინფორმაციის დეფიციტი, სტერეოტიპები და ტრადიციები) შეცვლისა და ინსტიტუციებზე ზეგავლენის (კანონის უზენაესობაზე მონიტორინგი, პრობლემის ადვოკატირება) საქმეში? (მკვ.წ. 3.)
- რატომ და როგორ უნდა ითანამშრომლონ მოქალაქეებმა, სამოქალაქო საზოგადოებამ და ხელისუფლებამ კანონდარდვევების პრევენციისათვის და კანონმორჩილების ასამაღლებლად? (მკვ.წ. 4.)

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

რესურსები/განსახილველი ქეისები:

- **რესურსი 1.** სახელმძღვანელო, კანონი და კანონმორჩილება, კომპლექსური დავალების პირობა, გვ. 49

კომპლექსური დავალების პირობის გააზრებაზე ორიენტირებული შეკითხვები:

- რას ნიშნავს კვლევა? რას გულისხმობს: გამოკითხვას, დაკვირვებას, ანალიზს?
- თუ გაქვთ კვლევის ჩატარების გამოცდილება? რა გაგიჭირდათ? რა გაგიოლდათ?
- რა იქნება თქვენი კვლევის საგანი? მიზანი?
- თქვენი წინა გამოცდილების გათვალისწინებით, კვლევის რომელ ეტაპებს გამოყოფთ?
- მოსამზადებელ ეტაპზე რის გაკეთებას აპირებთ? როგორ შეადგენთ კვლევის კითხვარს?
- რა არის კვლევის ანგარიში? რა იწერება მასში?
- როგორ გაითვალისწინებთ ანგარიშის გეგმის შედგენისას კომპლექსური დავალების პირობასა და კრიტერიუმებს?

- როგორ უნდა დავწეროთ ანგარიში? როგორ წარმოგიდგენიათ მისი სტრუქტურა?
- რა შეიძლება ერთვოდეს კვლევის ანგარიშს ვიზუალიზაციისთვის?

კომპლექსური დავალება

- თქვენი სიტყვებით ჩამოაყალიბეთ, რას შეეხება დღეს მოცემული დავალება, რომელზეც რამდენიმე გაკვეთილის განმავლობაში უნდა იმუშავოთ?
- მსგავსი ფორმის, ან შინაარსის დავალება სხვა დროს თუ შეგისრულებიათ?

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

სამიზნე ცნება - საზოგადოება; ქვესაკითხი: სამოქალაქო საზოგადოება

ნაბიჯი 1. რა წარმოადგენს განხილულ პრობლემაზე საკანონმდებლო ნორმის დაწესების საფუძველს? გააანალიზეთ რა თანამდევნი ნეგატიური შედეგები ახლავს ამ კანონდარღვევას და როგორ აისახება ისინი პიროვნების საჭიროებებსა და მოთხოვნილებებზე, სამართლებრივ კულტურაზე? (მკვ.წ. 1.2.)

რესურსი: სახელმძღვანელო, რა არის კანონი და რისთვის არსებობს იგი? გვ. 46

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

ადამიანის უფლებების დაცვის მექანიზმები <https://bit.ly/3o0dwVI>

ადამიანის უფლებების მოკლე ისტორია <https://bit.ly/3IzUBe5>

ადამიანის თავისუფლებები <https://bit.ly/3z77CIZ>

რწმენის თავისუფლება <https://bit.ly/3RL0kC3>

აქტივობა: იმსჯელოთ, გვ.50

კითხვები:

განიხილეთ ქვემოთ მოცემული ისტორია და უპასუხეთ კითხვებს:

- რა ზიანი მიაყენა სიტუაციის გამირს საკუთარი უფლებების უცოდინრობამ? კანონის რეფორმირების გაჭიანურებულმა პროცესმა?
- თქვენი აზრით, რატომ მაღავდნენ ოჯახები შშმ პირებს?

- როგორ შეიცვლა სიტუაცია ამ თვალსაზრისით დღეს?
- რა წვლილი შეაქვს სამოქალაქო საზოგადოებას ამ პროცესში? დაასახელეთ მაგალითები;
- რა ხარვეზები აქვს სოციალური დახმარების სისტემას ამ სიტუაციის მიხედვით?
- იყო თუ არა სოციალური მომსახურების სააგენტო დამნაშავე ახალგაზრდა ქალის მიმართ? რატომ?
- როგორ წარიმართებოდა მოვლენები, სიტუაციის გმირს სასამართლოსთვის საკუთარი უფლების დასაცავად რომ არ მიემართა?
- რამდენად მისაღებია თქვენთვის მოსამართლის გადაწყვეტილება? რა დაედო საფუძვლად მოქალაქის სარჩელის დაკმაყოფილების გადაწყვეტილებას?
- რატომ არ გაითვალისწინა მოსამართლემ სოციალური მომსახურების სააგენტოს წარმომადგენლის სიტყვა, სადაც ის თავს არსებული კანონით იმართლებდა?
- თვლით თუ არა, რომ მსგავსი ქმედება მოტივაციაა სხვა შშმ პირებისათვის?
- თქვენ რას ურჩევდით მსგავს სიტუაციაში მყოფ შშმ პირს?
- შეიძლება ამ ისტორიის გმირს სამართლებრივი კულტურის მქონე მოქალაქე ვუწოდოთ? პასუხი დაასაბუთეთ.

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ. 52

კითხვები:

- როგორ ფიქრობთ, ითვალისწინებს თუ არა კანონშემოქმედებითი პროცესი ადამიანის საჭიროებებს, მოთხოვნილებებსა და უფლებებს? ნებისმიერი კანონის მიღებას უძღვის თუ არა დისკუსიები?
- როგორია მოქალაქეთა, საზოგადოების ჩართულობა კანონშემოქმედებით პროცესში? რატომ?
- შესაძლებელია თუ არა კანონში გამორჩენილი იყოს რაიმე ასპექტი, რომელიც შემდეგ ორაზროვნებას, ან გაურკვევლობას წარმოშობს?
- რა ხდება ასეთ დროს, ვინ და როგორ შეიძლება იზრუნოს ამ ხარვეზის გამოსწორებაზე?
- როგორ შეიძლება მოხდეს საზოგადოების ინფორმირება ახალ საკანონმდებლო დოკუმენტებზე, მათ საფუძვლებზე, არსსა და აღსრულების მექანიზმებზე?
- როგორ ფიქრობთ, რატომ არის არასრულწლოვანის უფლებების დაცვა განსაკუთრებული ზრუნვის საგანი?
- რომელ ფუნდამენტურ დოკუმენტებს ითვალისწინებენ კონკრეტული საკანონმდებლო ნორმების შემუშავებისას?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ეს პარაგრაფი, ქეისები და აქტივობები და შემდგომი ქეისებიც ემსახურება წინარე ცოდნის გააქტიურებას და მოსწავლეთა სააზროვნო პროცესების წარმართვას კანონის არსის, მისი საფუძვლებისა და მნიშვნელობის, ამ პროცესებში სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის გააზრებისაკენ, იმის გათვალისწინებით, რომ ადამიანის უფლებათა დარღვევის მიზეზი ხშირად ის გარემოება ხდება, რომ საზოგადოების წევრები არ აცნობიერებენ მთელი რიგი კანონების საჭიროებას და ფორმალურად უყურებენ მათ

აღსრულებას.

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში გვ.54

შექმენით 4 ჯგუფი, 2 ჯგუფი მუშაობს „სიტუაცია 1“-ზე, 2 ჯგუფი „სიტუაცია 2“-ზე.

სიტუაცია 1.

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ლექსს „მეშახტის ცოლის სიმღერა“, იმსჯელეთ მასში ასახულ პრობლემებზე და მოამზადეთ პრეზენტაცია წარსადგენად;

კითხვები:

- რომელ სოციალურ პრობლემაზეა ლექსში საუბარი? რატომ ფიქრობთ ასე?
- რა იცით სამოქალაქო პოეზიაზე, ხელოვნებაზე? შეიძლება თუ არა ის მივიჩნიოთ სამოქალაქო აქტივობის ფორმად?
- აღწერეთ რა ცვლილებებს ამჩნევს ცოლი „მეშახტეს“? რაზე მიუთითებს ეს ცვლილებები?
- რა საზრუნავს უზიარებს ცოლი „მეშახტეს“ და რას ტოვებს უთქმელს? რატომ?
- დააკავშირეთ ეს მოთხოვნილებები თქვენთვის ცნობილი „მასლოუს პირამიდის“ დონეებთან.
- ჩამოთვალეთ მადაროელის პროფესიასთან დაკავშირებული რისკები და სარგებელი; შეადარეთ და იმსჯელეთ რამდენად შეესაბამება ისინი ერთმანეთს?
- ადამიანის რომელ უფლებებს ლახავს მადაროელთა შრომის პირობები?
- როგორ შეიძლება შევავსოთ ასეთი სიტუაცია სამართლიანობის თვალსაზრისით? დაასახელეთ არგუმენტები;
- რაზე მიაწინებს ლექსის ბოლო ფრაზა: „ნეტა ხელი და ფეხი სულ ჰქონდეს ჩემს ქმარს, რომ შახტში ჩავიდეს“.
- თქვენი აზრით, როგორ უნდა შეიცვალოს სიტუაცია, რომ სამართლიანობა აღდგეს?
- შრომის უფლებების დარღვევის სხვა შემთხვევები ხომ არ გახსენდებათ? ვინ ზარალდება ამ სიტუაციაში და როგორ?
- რის შეცვლა შეუძლია ასეთ სიტუაციებში: სამოქალაქო საზოგადოებას (არასამთავროებს, მედიას, პროფკავშირებს, ხელოვანს...), მოქალაქეებს?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მოსწავლეებთან განვმარტოთ, რომ ქართულ ენაში სწორ ფორმას წარმოადგენს „მადარო“ და „მადაროელი“, ხოლო „შახტა“ და „მეშახტე“ არის ბარბარიზმები, რუსული ენიდან შემოტანილი. ლექსის ავტორი ამ სიტყვებს იყენებს როგორც რეალური ყოფის (მეტყველების) გადმოცემის ხერხს.

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ. 60

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ქეისს, მითითებულ ვიდეოკლიპს და უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

- რა იცით თქვენს მუნიციპალიტეტში ნარჩენების მართვის მდგომარეობის შესახებ? რა შეიცვალა? რა დარჩა ძველებურად?
- რა შეგიძლიათ გააკეთოთ პირადად თქვენ, ნარჩენების მართვაში ლოკალური წვლილის შესატანად?
- თქვენი აზრით, როგორ მოქმედებს სამოქალაქო საზოგადოება ამ შემთხვევაში? შეუძლია თუ არა მას ზემოქმედება საერთაშორისო ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებაზე?
- თქვენი აზრით, კიდევ რა გზით შეუძლია სამოქალაქო სექტორს ჩაერთოს ხელისუფლებისა და საზოგადოების მხრიდან კანონიერებისა და საერთაშორისო შეთანხმებების დაცვის საქმეში?

აქტივობა: დებატები, „კანონი თუ სამართლიანობის გრძნობა?“ გვ.62

რეკომენდაცია მასწავლებელს: დებატების წარმართვამდე მოსწავლეები სასურველია გაეცნონ ვიდეორგოლს „კანონიერი თუ სამართლიანი?“ <https://bit.ly/3yzztjo> რომლის ელექტრონული მისამართი და დასახელება მოსწავლეებს წიგნშიც აქვთ მითითებული.

რესურსი: სახელმძღვანელო, კანონმორჩილება, გვ.63

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

აქტიური მოქალაქე და სამოქალაქო საზოგადოება <https://bit.ly/3PtqI1I>

საგზაო მოძრაობის კულტურა <https://bit.ly/3IXPnJm>

ნაადრევი ქორწინება <https://bit.ly/3yHU0Ck>

ანიმაცია „ნაადრევი ქორწინება“/Animation “Early Marriage” <https://bit.ly/3AOITdu>

ადრეული ქორწინება <https://bit.ly/3v8OKqr> <https://bit.ly/2MS3F5G>

აქტივობა: იმსჯელეთ (სიტუაციის განხილვა) გვ.63

კითხვები:

- რას ეხება შემოთავაზებული ამბავი? გამოკვეთეთ პრობლემა.
- როგორ დააკავშირებთ მას სამართლებრივ კულტურასთან?
- თქვენ თუ ყოფილხართ ასეთი სიტუაციის მონაწილე ან შემსწრე? როგორ ახსნით მსგავს ქცევას?
- როგორ ფიქრობთ, კანონი (ამ შემთხვევაში, საგზაო მოძრაობის წესები) არეგულირებს თუ არა ასეთ სიტუაციებს?
- მხოლოდ კანონის არსებობამ შეიძლება გამოიღოს შედეგი? კიდევ რა არის საჭირო?
- ვინ უნდა აკონტროლოს მსგავსი სიტუაციები და რა მდგომარეობა გვაქვს ამ თვალსაზრისით?
- დაწესებული სანქციები ადექვატურია თუ არა?
- ამ შემთხვევაში ვინ ავლენს სამართლებრივი კულტურის დეფიციტს? რაში მდგომარეობს ეს?
- სამოქალაქო საზოგადოების, მოქალაქის პასუხისმგებლობის გარეშე, შესაძლებელია სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრება? რატომ?
- კანონმორჩილი მოქალაქე, საზოგადოება არის თუ არა სამართლებრივი კულტურის აუცილებელი წინაპირობა?
- რა არის საჭირო იმისთვის, რომ ეს დამოკიდებულება შეიცვალოს?

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ. 65

კითხვები:

გაეცანით თქვენს წიგნში მოცემულ ისტორიას “როგორ აღარ იქცა გოგონა მსხვერპლად” და იმსჯელეთ:

- რა განსხვავება იყო ნანას და მისი დის ქცევას შორის, როცა ორივე ერთსა და იმავე განსაცდელში აღმოჩნდა?
- რამ გაადაარჩინა ნანა თავისი დის ბედის გაზიარებას?
- სად მიიღო მან ინფორმაცია თავისი უფლებების შესახებ?
- უფლებების ცოდნასთან ერთად რომელი პიროვნული თვისებები დაეხმარა გოგონას, თავი დაეღწია იძულებითი ქორწინებისგან?
- როგორ ფიქრობთ, პირველ რიგში, რისი გაცნობიერება მოუწია?
- რატომ ვერ შეძლო ნანას დამ ძალადობრივი გამოცდილებისგან თავის დაღწევა?
- რატომ არ არის საკმარისი მხოლოდ უფლებების ცოდნა?
- ვისი მხარდაჭერის იმედი შეიძლება ჰქონოდა ნანას?
- ვის შეიძლება დაუკავშირდეს მსხვერპლი ასეთ შემთხვევაში?
- რა როლი აქვს ასეთ სიტუაციაში ემოციების მართვას? ასერტულობას?

- როგორ ფიქრობთ, რა არის მშობლების ქცევის მიზეზი? როგორ შეიძლება აღმოიფხვრას ეს პრობლემა?
- როგორი განწყობაა თქვენს თემში ანალოგიური პრობლემის მიმართ?
- რა გავლენას ახდენს ადრეული ქორწინება გენდერულ თანასწორობაზე? რატომ?
- რის შეცვლას ისურვებდით და როგორ?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.66

კითხვები:

- თქვენი აზრით, რატომ ჩათვალა საჭიროდ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მსგავსი შეტყობინების დაგზავნა მოსახლეობისთვის, როცა ქვეყანაში მოქმედებს შესაბამისი კანონმდებლობა? გაეცანით ქვემოთ მოცემულ სამართლებრივ დოკუმენტებს;
- გაითვალისწინეთ ის ფაქტი, რომ საქართველოში 18 წლამდე მიუღწეველ პირთა ქორწინება კანონით აკრძალულია. ამასთან, სრულწლოვანი პირის სქესობრივი კავშირი თექვსმეტ წლამდე ასაკის პირთან ისჯება თავისუფლების აღკვეთით 7-დან 9 წლამდე ვადით;
- ამ საკანონმდებლო დოკუმენტებზე დაყრდნობით, გააანალიზეთ, როგორ შეიძლება გახდეს ადრეული ქორწინება ადამიანის უფლებათა დარღვევის საფუძველი და გოგონათა პიროვნული განვითარებისთვის ხელისშემშლელი ფაქტორი?
- ვინ არის დამნაშავე, როცა ზოგ შემთხვევაში კანონი ირღვევა და დამნაშავე დაუსჯელი რჩება?
- რა და ვის მიერ უნდა გაკეთდეს, რომ არასრულწლოვანთა ქორწინების შესახებ კანონი ეფექტურად ამოქმედდეს?
- როგორია ჩვენი საზოგადოების ნაწილის სამართლებრივი კულტურა ადრეულ ქორწინებასთან მიმართებით?
- ადრეული ქორწინების აკრძალვით რა რისკების არიდებას ცდილობს კანონი არასრულწლოვანისთვის?
- რა სავალალო შედეგები შეიძლება მოჰყვეს ადრეულ ქორწინებას გოგონებისათვის? ამ ინფორმაციას იცნობს საზოგადოება?
- როგორ არეგულირებს კანონი მშობლის პასუხისმგებლობას?
- რა შეიძლება იყოს მშობლების მხრიდან თავიანთი კანონიერი ვალდებულების დარღვევის მიზეზი?
- რა არის საჭირო, რომ მშობლების მხრიდან ასეთი ქმედებები გამოირიცხოს?
- რა შეუძლია გააკეთოს სამოქალაქო საზოგადოებამ ამ ტიპის კანონდარღვევების პრევენციისთვის?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: სასურველია ჯგუფებს სხვადასხვა საკითხი მისცეთ დასამუშავებლად:

- ა) ადრეული ქორწინების მაგნე გავლენა არასრულწლოვანის ჯანმრთელობაზე;
- ბ) ადრეული ქორწინება ადამიანის პიროვნული განვითარების შემაფერხებელი ფაქტორი;
- გ) ადრეული ქორწინება - ადამიანის უფლებათა დარღვევა;
- დ) რატომ არის შემწყნარებელი ჩვენი საზოგადოება ადრეული ქორწინების ფაქტების მიმართ?

პრეზენტაციების დროს კი კლასს თითოეულ საკითხზე დისკუსიის საშუალება მიეცემა. ამ აქტივობით, თუ ისინი კვლევის საგნად ადრეულ ქორწინებას შეარჩევენ, მოსწავლეები ემზადებიან კომპლექსური დავალების პირველი ეტაპისთვის, რომელიც ინდივიდუალურად უნდა შეასრულონ. კიდევ შევახსენოთ მათი უახლოესი ამოცანა – კვლევის კითხვარის შედგენა.

აქტივობის შეჯამებისას ცალკე განვითავსოთ პირველი სამი ჯგუფის საპრეზენტაციო ფურცლები, რომლებშიც ადრეული ქორწინების პიროვნებისა და საზოგადოებისათვის ნეგატიური შედეგებია წარმოდგენილი. ხაზგასმით აღვნიშნოთ, რომ არასრულწლოვანთა ქორწინების კანონიერი აკრძალვა, სწორედ ამ ნეგატიური შედეგების და სახელმწიფოსგან ბავშვზე ზრუნვის ვალდებულების გათვალისწინებით მოხდა. კანონის დამრღვევები კი ამყარებენ ნეგატიურ შედეგებს და ხელს უშლიან სახელმწიფოს თავისი ვალდებულების აღსრულებაში. განცალკევებით განვითავსოთ მეოთხე ჯგუფის ნამუშევარი და მასთან დაკავშირებით აღვნიშნოთ, რომ საზოგადოებისგან დანაშაულზე გაჩუმება, დანაშაულის დაფარვა-მიჩუმებაც კანონდარღვევის ხელშეწყობაა და სწორედ იმ მიზეზების კვლევაც არის საჭირო, რომელიც საზოგადოებას ასეთი ქცევისკენ უბიძგებს.

ყურადღება! ანალოგიური აქცენტებით ვამუშავებთ ამ თავში მოცემულ ყველა ქეისს, რომელიც რომელიმე კანონდარღვევას ეხება და მოსწავლეთა გარკვეული ნაწილისთვის შეიძლება კვლევის საკითხად იქცეს.

აქტივობა: იმუშავეთ წყვილებში, გვ. 69

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ. 69

კითხვები:

გაიყავით ჯგუფებად, გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ინფორმაციებს ადრეული ქორწინების შესახებ, იმსჯელეთ:

- როგორ მოქმედებს ადრეული ქორწინება არასრულწლოვანზე, რა რისკები ექმნება მას?
- რა დოზით არსებობს თქვენს თემში ცნობიერების ამაღლების საჭიროება ამ მიმართებით?
- ინფორმაციების მიხედვით რა ძირითადი დარღვევები იკვეთება?
- რა ინფორმაციის დაზუსტებას ისახავს მიზნად თქვენი მომავალი კვლევა?

მომზადეთ კითხვარი, რომელიც კვლევაში დაგჭირდებათ; გაუზიარეთ თქვენი კითხვარი კლასს და შეათანხმეთ მისი შინაარსი.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: წარმოდგენილი კითხვარების შეთანხმებისას გამოიყენეთ მართული პრაქტიკა, რომ კითხვებმა დაახლოებით ეს შინაარსი დაფარონ: თემში თუ არის არასრულწლოვანთა ქორწინების შემთხვევები? გამოკითხულებს რა დამოკიდებულება აქვთ ადრეულ ქორწინებასთან? რა იცის კანონის შესახებ? რა იცის ადრეული ქორწინების ნეგატიურ შედეგებზე? რა

სურს იცოდეს? რა უშლის ხელს კანონის სრულ ამოქმედებას? ვინ და რა უნდა გააკეთოს ამისთვის? როგორ უნდა ითანამშრომლონ მოქალაქეებმა და სახელმწიფომ?

დიფერენცირებული სწავლების პრინციპის გათვალისწინებით, შეგვიძლია შევქმნათ ორი ტიპის კითხვარი: ერთი რაოდენობრივი კვლევისთვის - შედარებით მარტივი და მეორე - თვისობრივი კვლევისთვის, ანუ ჩაღრმავებული ინტერვიუსთვის (ინტერვიუებრად შეიძლება შეირჩეს რამდენიმე ექსპერტი: სკოლის დირექტორი, ფსიქოლოგი, უბნის რწმუნებული, თემაზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციის წარმომადგენელი, ექიმი და ასე შემდეგ. რაოდენობრივ კვლევას წარმართავენ 5-6 რესპონდენტთან, თვისობრივს 1-2 ექსპერტთან.

კითხვარის/ების შეთანხმების შემდეგ მოსწავლეები ინიშნავენ მას. დაუთქვით ვადა ინდივიდუალური დავალების წარმოდგენისთვის.

ნაბიჯი 2. როგორია სამოქალაქო საზოგადოების როლი საზოგადოებრივი ცნობიერების (ინფორმაციის დეფიციტი, სტერეოტიპები და ტრადიციები) შეცვლისა და ინსტიტუციებზე ზეგავლენის (კანონის უზენაესობაზე მონიტორინგი, პრობლემის ადვოკატირება) საქმეში? (მკვ.წ. 3.)

რესურსი: სახელმძღვანელო, კანონმორჩილება, გვ. 57
მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

აქტივობა: იმუშავეთ წყვილებში, გვ.71

აქტივობა: გაიხსენეთ, გვ. 72

კითხვები:

მონაწილეობის რა ფორმებს/საშუალებებს იყენებენ მოქალაქეები საქართველოში?

- მონაწილეობის რომელი ფორმა მიგაჩნიათ ყველაზე მისაღებად და ეფექტურად? რატომ?
 - შეგიძლიათ თუ არა სკოლის მართვაში მონაწილეობა მოსწავლეებს, მშობლებს, მასწავლებლებს? როგორ?
 - რა განსხვავებაა რეფერენდუმსა და პლებისციტს შორის?
 - რატომ ითვლება რეფერენდუმი და პლებისციტი პოლიტიკაში მონაწილეობის ფორმად?
- როდის და რა საკითხების შესახებ ჩატარდა ბოლო პერიოდის საქართველოში რეფერენდუმი და პლებისციტი?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: სანამ მოსწავლეები მოამზადებენ ინდივიდუალური კვლევის შედეგებს ჯგუფში გასამთლიანებლად, მანამდე სრულდება წინა ორი აქტივობა, რომ მოსწავლეებმა კიდევე ერთხელ გაიაზრონ, რომ სამართლებრივი კულტურის ქონა ნიშნავს, იგრძნო კანონის წინაშე პასუხისმგებლობა, მაგრამ თუ მიიჩნევ, რომ კანონს აქვს ხარვეზი, უსამართლოა, მკაცრია და ასე შემდეგ, ასეთ დროს კანონების შეცვლაში და ახალი კანონის შემუშავების პროცესში მონაწილეობა მოქალაქეებსაც შეუძლიათ. თუმცა, კანონებიც გარკვეული წესების დაცვით, ანუ კანონიერი გზით უნდა იცვლებოდეს. მოქმედი კანონი კი, დაცული უნდა იყოს მაშინაც, როცა იგი უმნიშვნელოდ ან არასწორად მიგვაჩნია.

აქტივობა: მოდელირება, გვ. 74-75

რესურსი: სახელმძღვანელო, ოჯახში ძალადობა, გვ. 62

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

კაცების ჩართულობა ოჯახში <https://bit.ly/3lBiulq>

საზიანო გენდერული სტერეოტიპების დაძლევა-პოდკასტი №1 <https://bit.ly/3PboeF4>

ანიმაცია “ძალადობა ოჯახში”/Animation “Family Violence” <https://bit.ly/3cuAm5o>

ოჯახში ძალადობა ბავშვებისა და მოზარდზე ძალიან ცუდად აისახება <https://bit.ly/3zhgc6T>

ოჯახში ძალადობა ცხელი ხაზი <https://bit.ly/3v5rhyI>

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.76

კითხვები:

დაიყავით 2 ან 4 ჯგუფად და გაინაწილეთ სიტუაციები. გაეცანით ანონიმურ ინტერვიუს ოჯახში ძალადობის მსხვერპლ ქალებთან, იმსჯელეთ და მოამზადეთ პრეზენტაციები შემდგომი კითხვების გათვალისწინებით:

- რა გსმენიათ ოჯახში ძალადობის შესახებ?
- აღწერილ სიტუაციაში ვინ არის მსხვერპლი და ვინ არის მოძალადე? რა ტიპის ძალადობასთან გვაქვს საქმე?
- როგორ გავლენას ახდენს ოჯახური ძალადობა მის მონაწილე მხარეებზე? ამ ოჯახში მცხოვრებ ბავშვებზე?
- როგორ რეაგირებს მსგავს ფაქტებზე საზოგადოება, თემი?
- ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა პასუხებიდან გამოყავით სტერეოტიპული შინაარსის მქონე მოსაზრებები და ახსენით, რატომ მიიჩნევთ მათ სტერეოტიპულად?
- რა კავშირს ხედავთ აღწერილ სიტუაციებსა და ადრეულ ქორწინებას შორის?
- ოჯახში ძალადობის რა მიზეზებს ასახელებს მსხვერპლი? რას დაამატებდით?
- რა უარყოფითი შედეგი მოსდევს ოჯახში ძალადობას?
- თქვენ რა გადაწყვეტილების მიღებას ურჩევდით ამ და ანალოგიურ მდგომარეობაში მყოფ ადამიანებს? რატომ?
- რა სამართლებრივი გზები არსებობს ოჯახში ძალადობის აღსაკვეთად?
- აქ მოცემულ სიტუაციებში მსხვერპლი არიან ქალები, თუმცა რეალურად ამ როლში კაცებიც ყოფილან (უფრო იშვიათად). გსმენიათ მსგავსი შემთხვევების შესახებ?
- არის თუ არა საზოგადოების დამოკიდებულება ერთნაირი მსხვერპლი ქალისა და მსხვერპლი მამაკაცის მიმართ? მოძალადე ქალისა და მოძალადე მამაკაცის მიმართ?
- როგორ მოიქცევით, მეზობლის სახლიდან ძალადობის ხმები რომ გესმოდეთ: ჩაერთვებით დავაში/ჩხუბში, დარეკავთ 112-ში, შეატყობინებთ დანარჩენ მეზობლებს თუ მოიქცევით ისე, ვითომც არაფერი მომხდარა?
- თქვენი აზრით, როგორ შეეძლოთ ემოქმედათ ძალადობის შემსწრე მეზობლებს, ნათესავებს, რომ ბოლო წლებში მომხდარი ოჯახში ძალადობის შედეგად გარდაცვლილ ქალთა რიცხვი შემცირებულიყო, ან საერთოდ არ ყოფილიყო?
- თქვენი აზრით, რატომ ვსწავლობთ ოჯახში ძალადობის საკითხებს სკოლაში?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: შეჯამებისას, მოგვიწევს ხაზგასმა იმაზე, რომ არსებობს მჭიდრო კავშირი ოჯახში ძალადობასა და ადრეულ ქორწინებას შორის, ორივე კანონდარღვევაა და ხშირად, როგორც ინტერვიუებშიც ჩანს, ერთი მეორეს განაპირობებს. ძალადობრივი ოჯახური გარემოდან თავდასაღწევად არასრულწლოვანი ადრეულ ქორწინებას მიმართავს, იმ იმედით, რომ უკეთეს გარემოში მოხვდება, სინამდვილეში ახალ პრობლემებს აწყდება. ზოგჯერ ადრეული ქორწინება ოჯახში ძალადობის პირდაპირი შედეგია, როცა მშობლები აიძულებენ არასრულწლოვანს „გათხოვებას“. ყველა შემთხვევაში, არაკანონიერ ქმედებასთან გვაქვს საქმე. მთავარი ის არის, რომ გარშემომყოფები (ახლობლები, თემი, საზოგადოება, სკოლა, ადგილობრივი სტრუქტურები) თვალს ხუჭავენ ამაზე და არ ერევიან, რადგან ფესვგადგმული სტერეოტიპი „ოჯახის საქმეში არავინ უნდა ჩაერიოს“, „ეს ჩვენი საქმე არ არის“, ჯერ კიდევ მყარად მუშაობს და ცნობიერების ამაღლების აუცილებლობაზე მიუთითებს.

ნაბიჯი 3. რატომ და როგორ უნდა ითანამშრომლონ მოქალაქეებმა, სამოქალაქო საზოგადოებამ და ხელისუფლებამ კანონდარდვების პრევენციისათვის და კანონმორჩილების ასამაღლებლად?
(მკვ.წ. 4.)

რესურსი: სახელმძღვანელო, ოჯახში ძალადობა, გვ.81

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში (ტექსტზე მუშაობა) (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ გვაქვს)

კითხვები:

გაეცანით გვ. 81-84 მოცემულ ინფორმაციას, იმსჯელეთ და პასუხი გაეცით კითხვებს.

- რა სამართლებრივი მექანიზმები არსებობს ოჯახში ძალადობის გამოვლენის, აღკვეთისა და დაცვისთვის?
რას გულისხმობს ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვის დროებითი ღონისძიებები?
- თქვენი აზრით, რა შეიძლება გაკეთდეს ოჯახური ძალადობის პრევენციისათვის?
- რა წვლილი შეიძლება შეიტანოს ამ საქმეში სახელმწიფომ? საზოგადოებამ? მოქალაქემ?
- თქვენს კვლევაში როგორ აისახა თემის ინფორმირებულობა? რა იციან მათ ადრეული ქორწინების გამოვლენის, აღკვეთის სამართლებრივ მექანიზმებზე?
- რა გიჩვენათ კვლევამ: რა შეიძლება გაკეთდეს ადრეული ქორწინების შესახებ არსებული საკანონმდებლო ნორმის ეფექტური ამოქმედებისთვის?
- რა წვლილი შეიძლება შეიტანოს ამ საქმეში სამოქალაქო საზოგადოებამ?
- როგორია თქვენი კვლევის რეკომენდაციები ადრეული ქორწინების პრევენციასთან მიმართებით?

აქტივობა: ჯგუფური მუშაობა (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ გვაქვს)

ინსტრუქცია ჯგუფებს: დანაწილდით ჯგუფებად, შეიმუშავეთ წესები, მოისმინეთ ერთმანეთის კვლევის შედეგები და რეკომენდაციები, გაამთლიანეთ ნამუშევრები და მოამზადეთ პრეზენტაციისათვის.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ეს იქნება ჯგუფები, რომლებიც წევრთა ინდივიდუალურ ნამუშევრებს გაამთლიანებს და კომპლექსური დავალების საბოლოო პროდუქტს ერთად წარმოადგენს. დაარქვით მათ „მკვლევართა ჯგუფი N1“, N2, N3 და ასე შემდეგ (მოსწავლეების რაოდენობის მიხედვით, თითო ჯგუფში რაოდენობა 5-6 მოსწავლეს რომ არ აღემატებოდეს). კომპლექსური დავალების დასრულებამდე

ეს ჯგუფები ერთად იმუშავენ. თქვენი გადასაწყვეტია, შემთხვევითობის პრინციპს მიენდობით თუ თქვენი შეხედულებით, ძალთა ბალანსის გათვალისწინებით გადაანაწილებთ მოსწავლეებს. თუ დიფერენცირებული მეთოდი აირჩიეთ კითხვარისთვის, მაშინ თვისობრივ მკვლევართა გადაანაწილებაზეც იზრუნეთ. **არ გამოგრჩეთ აუცილებელი პირობა:** თავდაპირველად ჯგუფი უნდა შეთანხმდეს თანამშრომლობის წესებზე და დღის წესრიგზე, უფრო ზუსტად გაკვეთილის ან გაკვეთილების წესრიგზე, რადგან ეს პროცესი მომდევნო გაკვეთილებზეც გაგრძელდება. დღის წესრიგში აუცილებელ პირობად ჯგუფისთვის ინდივიდუალური შედეგების წარდგენა და ჯგუფისგან უკუკავშირის უნდა მოიაზრებოდეს, ასევე შედეგების და რეკომენდაციების გამთლიანება და საპრეზენტაციოდ მომზადება. სასურველი იქნება, თუ გაკვეთილი/ები, რომელიც ინდივიდუალური ნამუშევრების წარდგენა-გამთლიანების პროცესს დაეთმობა, სკოლაში არსებულ უფრო დიდ სივრცეში (სააქტო დარბაზში, კომპიუტერულ ცენტრში...) წარიმართოს, რათა ჯგუფებს თავისი კუთხე გამოუყოთ მუშაობისთვის. თუ ამის საშუალება არ გვაქვს, ცხადია, მოსწავლეებს ვთხოვთ კლასის სხვადასხვა კუთხეში განაპირდნენ და ხმადაბლა ისაუბრონ.

თქვენ ამ სიტუაციაში ფასილიტატორის როლში რჩებით, თვალს ადევნებთ ინდივიდუალურ წარდგენებს და ურთიერთშეფასების პროცესს, რომ ის კეთილგანწყობის ჩარჩოებს არ გასცდეს.

იმ შემთხვევაში, თუ საკვლევი კანონდარღვევის შერჩევაზე აზრთა სხვაობა იქნება, შესაძლებელია, თავიდანვე აირჩიოთ განსხვავებული სტრატეგია და ჯგუფები შექმნათ სწორედ საკვლევი საკითხების მიხედვით, მაგალითად – ადრეულ ქორწინებაზე, შრომითი უფლებების დაცვაზე და ასე შემდეგ.

აქტივობა: ჯგუფური მუშაობა (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ გვაქვს)

დაასრულეთ კომპლექსური დავალების საბოლოო პროდუქტზე მუშაობა: საპრეზენტაციოდ მოამზადეთ კვლევის გამთლიანებული შედეგები და რეკომენდაციები;

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მკვლევართა ჯგუფების მუშაობის დაწყებისთანავე და პრეზენტაციის მომზადების დროსაც მოსწავლეებს სთხოვეთ გაიხსენონ კომპლექსური დავალების (პირველ ეტაპზე) გაცნობის გაკვეთილზე გამოკვეთილი კვლევის ანგარიშის სტრუქტურა, მიუთითოთ, რომ შეუძლიათ მიღებული ცოდნისა და გამოცდილების საფუძველზე უფრო გააუმჯობესონ კვლევის ანგარიშის სტრუქტურა და გეგმა და შესატყვისი სახე მისცენ ნამუშევარს. შევახსენოთ დავალების შეფასების კრიტერიუმებიც. ჯგუფებში მუშაობის ყველა ეტაპზე შევახსენებთ მოსწავლეებს, რომ ჩართულობა უნდა იყოს თანაბარი და ყველასთვის შესაძლებელი.

ასევე ურჩიეთ, პრეზენტაციის დროს გაითვალისწინონ მათთვის უკვე კარგად ცნობილი სადიაგნოსტიკო კითხვები;

კომპლექსური დავალების შესრულების პროცესი მოიცავს ორ ეტაპს, ინდივიდუალურსა და ჯგუფურს, რაც გვაძლევს შესაძლებლობას

ხელი შევუწყოთ ისეთი **ფუნქციური უნარის** განვითარებას, როგორიცაა **თანამშრომლობა**. აქტივობის შეჯამებისას, ამ პროცესზე თავად მოსწავლეებიც უნდა დავაფიქროთ კითხვებით: რა განცდები ჰქონდათ მათ აქტივობის პროცესში? მათი განცდა, შედეგზე ანგარიშვალდებულების თვალსაზრისით, რომელ დონეზე სჭარბობდა – ინდივიდუალურსა თუ ჯგუფურზე, თუ თანაბრად? თქვენი აზრით, რომელი უფრო მართებულია და რატომ?

ყურადღება!

კომპლექსური დავალების შეფასების დამხმარე ინსტრუმენტი, იხილეთ დანართი 2, გვ. 76

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

- აღწერე, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- ახსენი, მოცემული კვლევის ანგარიში რა მიზანს ემსახურება?
- რა საკითხის გაანალიზებისკენ აძლევს გეზს შენს თანატოლებს წარმოდგენილი შედეგები და რეკომენდაციები?
- რა საკითხის შესახებ გამოხატე შენი ცოდნა კომპლექსური დავალების საშუალებით?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რა დაგეხმარა კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას შეცვლიდი ხელახლა რომ აკეთებდე დავალებას? რატომ?

შუალედური მიზანი 3.

შუალედური მიზნის სტრუქტურა

ძირითადი საკითხი	პროდუქტი	განსახილველი შემთხვევა/მაგალითი	საკვანძო შეკითხვა	სახელმძღვანელო/დამხმარე რესურსები
ადამიანის უფლებათა დაცვის მექანიზმები	სტატია/პოსტი	სამართლებრივი კულტურის აქტორები	ვინ არიან სამართლებრივი კულტურის აქტორები და როგორ შეუძლიათ აქტიურ მოქალაქეებს, ჯგუფებს ჩაერთონ სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრების/გაუმჯობესების საქმეში?	პარაგრაფი 8. სასამართლო ხელისუფლება, გვ. 88 პარაგრაფი 9. იმიტირებული სასამართლო პროცესი ნაფიცი მსაჯულების მონაწილეობით, გვ. 103
სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები		შეფასების კრიტერიუმები		კომპლექსურ დავალებასთან მიმართებით დაკონკრეტებული
<u>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:</u>		<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>		<u>ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:</u>
სამოქალაქო მონაწილეობა - დემოკრატიული საზოგადოება არის სამოქალაქო საზოგადოება, რომელიც აქტიური მოქალაქეებისგან შედგება; - სამოქალაქო მონაწილეობა საზოგადოებრივ საჭიროებებზე/ქვეყანაზე ზრუნვის საშუალებაა; - აქტიური მოქალაქეები სხვადასხვა გზით (სოციალური პროექტების დაგეგმვა-განხორციელებით, მოხალისეობრივი საქმიანობით, ადვოკატირებით, ლობირებით) ზრუნავენ საზოგადოებრივი პრობლემების		- კონკრეტულ მაგალითებზე დაყრდნობით სამოქალაქო მონაწილეობის მნიშვნელობისა და საჭიროების დასაბუთება; სამოქალაქო მონაწილეობის სიტუაციასთან მისადაგებული ფორმის შერჩევა (მ.წ. 1,2); - კონკრეტული ლოკალური სოციალური პრობლემების გადაჭრაში საკუთარი წვლილის შეტანა (მკვ.წ. 3);		- რატომ არის საჭირო საზოგადოებას ჰქონდეს ინფორმაცია სამართლებრივი კულტურის აქტორთა ფუნქცია-მოვალეობებზე და მათ წინაშე არსებულ გამოწვევებზე? (მკვ.წ.1.2.) - როგორ (რა ფორმით), ვისთან თანამშრომლობით შეუძლიათ მოქალაქეებს ზრუნვა/გავლენა აქტორის წინაშე არსებული

მოგვარებაზე. ამ დროს ისინი თანამშრომლობენ ერთმანეთთან, საზოგადოებრივ ინსტიტუტებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, სახელმწიფო სტრუქტურებთან; 4. სამოქალაქო მონაწილეობის დროს მნიშვნელოვანია სხვა ადამიანების ინტერესების გათვალისწინება; 5. სამოქალაქო მონაწილეობა გამოირიცხავს ძალადობრივ ქმედებებს.	იმ ფაქტორების გაანალიზება, რომლებიც აუცილებლად უნდა იქნას გათვალისწინებული სამოქალაქო მონაწილეობის პროცესში (მკვ.წ. 4, 5)	დილემების დაძლევაზე? რატომ არის ეს მნიშვნელოვანი? დაასახელეთ მაგალითები; (მკვ.წ. 3.) რატომ არის მნიშვნელოვანი, სამოქალაქო აქტივობებში და სტატიაშიც დაცული იყოს სხვათა უფლებები და გამოირიცხოს ძალადობა? (მკვ.წ.4.5.)
--	---	---

კომპლექსური დავალების პირობა:

სამართლებრივი კულტურის ასამაღლებლად თქვენ, როგორც მოქალაქე ჟურნალისტებმა, კედლის გაზეთის/ბლოგის შექმნა გადაწყვიტეთ. ეს პროექტი მიზნად ისახავს არასრულწლოვანთა ინფორმირებას სამართლებრივი კულტურის აქტორებზე, მათ წინაშე არსებულ დილემებსა და მოქალაქეობრივი აქტივობის შესაძლებლობებზე. სამართლებრივი კულტურის აქტორებიდან (სასამართლო, საერთაშორისო ორგანიზაციები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, მოქალაქეები) შეარჩიე ერთერთი და მოამზადე **სტატია/პოსტი (250-300 სიტყვა)** სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრებაში ამ აქტორის როლზე, მის წინაშე არსებულ დილემებსა და მათზე რეაგირების შესაძლებლობებზე.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რატომ არის საჭირო საზოგადოებას ჰქონდეს ინფორმაცია სამართლებრივი კულტურის აქტორთა ფუნქცია-მოვალეობებზე და მათ წინაშე არსებულ გამოწვევებზე? (მკვ.წ.1.2.)

- როგორ (რა ფორმით), ვისთან თანამშრომლობით შეუძლიათ მოქალაქეებს ზრუნვა/გავლენა აქტორის წინაშე არსებული დილემების დაძლევაზე? რატომ არის ეს მნიშვნელოვანი? დაასახელეთ მაგალითები; (მკვ.წ. 3.)
- რატომ არის მნიშვნელოვანი, სამოქალაქო აქტივობებშიც და სტატიაშიც დაცული იყოს სხვათა უფლებები და გამოირიცხოს ძალადობა? (მკვ.წ.4.5.)

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

რესურსები/განსახილველი ქეისები:

- რესურსი 1. სახელმძღვანელო , ადამიანის უფლებათა დაცვის მექანიზმები, კომპლექსური დავალების პირობა, გვ. 88

რესურსი 2. ა) როგორ შევექმნათ სტატია;

ბ) როგორ იწერება სტატია <https://www.living-democracy.com/ge/textbooks/volume-3/part-3/unit-7/student-handout-6/>

გ) როგორ დავწეროთ სტატია? იხილეთ: დანართი 5. გვ. 82

კომპლექსური დავალების პირობის გააზრებაზე ორიენტირებული შეკითხვები:

- რა არის სტატია? სხვა დროს თუ გიმუშავიათ ამ პროდუქტზე? რა გაგიჭირდათ, რა გაგიიოლდათ?
- რა საერთო და განსხვავებული მახასიათებლები აქვთ სტატიას და პოსტს?
- რა მიზანს ისახავს სტატია? რა შედეგს შეიძლება მიაღწიოთ სტატიის საშუალებით?
- როგორ დაგეგმავთ თქვენი სტატიის/პოსტის შინაარსს?
- როგორი სტრუქტურა ექნება სტატიას/პოსტს?
- თქვენ რა ნიშნის მიხედვით არჩევთ წასაკითხ სტატიას/პოსტს?

- რა უნდა გაითვალისწინოთ, რომ თქვენმა მედიაპროდუქტმა მეტი ინტერესი გამოიწვიოს? დამაჯერებლად აღიქმებოდეს?
- საჭირო იქნება თუ არა სტატიის/პოსტის თავდაპირველი ვარიანტის ჩაკითხვა-სწორება?
- როგორ სათაურს შეარჩევთ?
- რა შეიძლება გამოვიყენოთ სტატიის/პოსტის ვიზუალური მასალით გაფორმებისთვის?

კომპლექსური დავალება

- თქვენი სიტყვებით ჩამოაყალიბეთ, რას შეეხება დღეს მოცემული დავალება, რომელზეც რამდენიმე გაკვეთილის განმავლობაში უნდა იმუშავოთ?
- მსგავსი ფორმის, ან შინაარსის დავალება სხვა დროს თუ შეგისრულებია?

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

სამიზნე ცნება - სამოქალაქო მონაწილეობა ქვესაკითხი: სამართლებრივი კულტურის აქტორები

ნაბიჯი 1. • რატომ არის საჭირო საზოგადოებას ჰქონდეს ინფორმაცია სამართლებრივი კულტურის აქტორთა ფუნქცია-მოვალეობებზე და მათ წინაშე არსებულ გამოწვევებზე? (მკვ.წ.1.2.)

რესურსი: მოსწავლეთა ნაამბობი ისტორიები

აქტივობა: მცირე დისკუსია (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ გვაქვს)

კითხვები:

- გაიხსენეთ ისტორია, როცა თქვენ ან თქვენი ნაცნობი სადავო სიტუაციაში აღმოჩნდით, იცოდით, რომ თქვენი უფლებები ირღვეოდა, მაგრამ არ იცოდით როგორ მოქცეულიყავით, სად და ვისთვის მიგემართათ, ან პირიქით: იცოდით და მიმართეთ კიდეც.
- რას გრძნობდით პირველ შემთხვევაში: შფოთს, დაბნეულობას, უმწეობას, ბრაზს?
- როგორ გაარკვიეთ, რა უნდა გექნათ? ვის მიმართეთ?
- მეორე შემთხვევაში: საიდან გქონდათ ინფორმაცია, თუ ასეთ დროს ვის უნდა მიმართოთ?
- სწორად მოიქეცით? რატომ ფიქრობთ ასე?

- როგორ მოიქცევით, თუ ქუჩაში პოლიციელი გაგაჩერებთ და რაიმე დანაშაულებრივ ქმედებაში დაგდებთ ბრალს?
- ვის დაუკავშირდებით? ვინ უნდა დაიცვას თქვენი უფლებები და როგორ?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ეს აქტივობა წინარე ცოდნის აღმვრასა და საკითხის მნიშვნელობაზე მსჯელობის აღმვრის მიზნით წარიმართება. შეგიძლიათ გამოიყენოთ სიტუაციები, რომელიც მოსწავლეებს დააინტერესებთ, წაუკითხოთ სიტუაცია და სთხოვოთ დაასახელონ, რომელი ქმედება არის კანონიერი და რომელი უკანონო. სწორი პასუხები ფრჩხილშია მოცემული. **იხილეთ დანართი 6... გვ. 83**

რესურსი: სახელმძღვანელო, სასამართლო ხელისუფლება, გვ. 89
მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

მართლმსაჯულების პრინციპები <https://bit.ly/3o3lr4H>
 მე, მოსამართლე... <https://bit.ly/3yOIYvn>
 რუთ გინსბურგის ისტორია <https://bit.ly/3PszQmG>
 მოსამართლე ფრენკ კაპრიო <https://bit.ly/3IHgVCu>
 სამართლიანი სასამართლო ღირსეული მოსამართლე <https://bit.ly/3IEiSzC>

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.89
კითხვები:

- გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ამბავს და უპასუხეთ კითხვებს:
- როგორ შეაფასებთ საქმის მსვლელობას? რა არგუმენტს გამოიყენებთ საქართველოს სასამართლოს (ქვემოთ მოცემული კონკრეტული შემთხვევის მიხედვით) მხარდასაჭერად?
- რატომ არის საქართველოს სასამართლოს და გაერო-ს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის გადაწყვეტილებები განსხვავებული? გაითვალისწინეთ, რომ ორივე შემთხვევაში ერთი და იგივე მტკიცებულებები განიხილებოდა?
- რა საფუძველზე მიიღო გაერო-ს უფლებათა კომიტეტმა ბავშვის მხარდამჭერი გადაწყვეტილება?
- ყურადღებით გაეცანით გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის გადაწყვეტილებას და ჩამოაყალიბეთ, რა მახასიათებლები უნდა ჰქონდეს კარგ სასამართლოს? რას დაამატებდით?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი გამოძიების სისწრაფე და ეფექტურობა, რასაც მოჰყვება სასამართლო განეჩანის დროულად გამოტანა? რა უარყოფითი მიზეზები შეიძლება მოჰყვეს დროში გაწელილ განაჩენს?

- როგორ შეაფასებდით გამომძიებლის კომპეტენტურობას?
- შეადერეთ ეს სიტუაცია წინა გაკვეთილში განხილულ შშმ პირის სასამართლოს გადაწყვეტილებას. იმ შემთხვევაში მომჩივანი შშმ პირი კანონზე დაყრდნობით ვერ იღებდა შესაბამის დახმარებას და ეს მხოლოდ სასამართლოს გზით შეძლო. რა დასკვნის გაკეთება შეგიძლიათ?
- არის თუ არა მნიშვნელოვანი მოსამართლის პიროვნული თვისებები განაჩენის გამოტანისას?
- რამდენად მნიშვნელოვანია საერთაშორისო მართლმსაჯულების არსებობა და ხელმისაწვდომობა დემოკრატიული სახელმწიფოს მოქალაქეებისათვის?
- მიგაჩნიათ თუ არა ფიზიკური დასჯა ძალადობის ფორმად? პასუხი დაასაბუთეთ;
- თქვენი აზრით, ამ ინციდენტის გამო, ღირდა ამდენი ძალისხმევა?
- არის თუ არა ფიზიკური დასჯა კანონიერი?
- შეიძლება, ბავშვის ოჯახს სამართლებრივი კულტურის მქონე ვუწოდოთ? პასუხი დაასაბუთეთ.

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ. 94

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ საკმეს და უპასუხეთ კითხვებს:

- რატომ დააკავეს კაპიტანი ბერიძე?
- რით შეიცვალა პირვანდელი ბრალდება?
- დაირღვა თუ არა უდანაშაულობის პრეზუმფცია ბერიძის მიმართ? პასუხი დაასაბუთეთ.
- რამდენად შეუწყო ხელი მედიამ საზოგადოებაში ნეგატიური დამოკიდებულების გაჩენას ბრალდებულის მიმართ?
- როგორ შეაფასებდით საზოგადოებრივი აზრის ორად გაყოფის ფაქტს? რომელი მათგანის ქცევას შეიძლება ვუწოდოთ სამართლებრივი?
რომელი ინსტანციები გაიარა ბერიძის საქმემ და რა შედეგით?
- გაიხსენეთ, რა წინაპირობა არსებობს ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში განაცხადის გაკეთებამდე? რა ტიპის საკმეებს განიხილავს სტრასბურგის სასამართლო?
- გაიხსენეთ უახლესი მაგალითები, როცა მოქალაქემ სტრასბურგის სასამართლოში სახელმწიფოს მოუგო, ან საქართველოს სახელმწიფომ მოუგო სხვა სახელმწიფოს,
- მიგაჩნიათ თუ არა ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს არსებობა საერთაშორისო მონაპოვრად სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრების თვალსაზრისით?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში , გვ. 96

კითხვები:

- გაეცანით სახელმძღვანელოში მოცემულ ინფორმაციას სასამართლო ხელისუფლების შესახებ, იმსჯელეთ:
- სჭირდებათ თუ არა მოქალაქეებს და მათ შორის არასრულწლოვანებს სასამართლო ხელისუფლების არსსა და ფუნქციებზე ინფორმაციის ფლობა? რატომ?
- თქვენი დაკვირვებით, გარშემომყოფები იცნობენ ამ ინფორმაციას?
- საიდან შეიძლება მოქალაქეები ეცნობოდნენ ხელისუფლების ამ შტოს ფუნქციებს?
- გაიხსენებთ მაგალითს, როცა თქვენს ნაცნობს სასამართლოსთან მოუწია ურთიერთობა? რა შემთხვევა იყო? ვინ დაეხმარა?
- საჭიროა, თუ არა, თავად აქტიურმა მოქალაქეებმა იზრუნონ ამ მიმართებით ცნობიერების ამაღლებაზე? როგორ?
- რა იყო ყველაზე მნიშვნელოვანი, რაც თქვენ გაიგეთ და გასურთ სხვებსაც გაუზიაროთ თქვენს სტატიაში, თუ ამ აქტორებად მოქალაქეებს აირჩევთ? თუ მედიას აირჩევთ?

აქტივობა: შეჯამება

ნაბიჯის ბოლოს ვააქტიურებთ კომპლექსურ დავალებაზე ორიენტირებულ კითხვებს:

- **სამართლებრივი კულტურის რომელ აქტორების შესახებ მივიღეთ ინფორმაცია და ვიმსჯელეთ?**
- **რა ინფორმაცია და დასკვნები გამოგადგებათ ამ აქტორებისა და მათ წინაშე არსებული დილემების დასახასიათებლად?**
- **კიდევ სად შეგიძლიათ მოიძიოთ დამატებითი ინფორმაცია?**

რეკომენდაცია მასწავლებელს: კონსტრუქტივიზმის პრინციპების გათვალისწინებით, მოსწავლეებს წინარე და ახალი ცოდნის გამთლიანებაში, ცოდნათა ორგანიზებაში დაეხმარება ქვემოთ მოცემული ცხრილის თანდათანობით შევსება. მას კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის სხვადასხვა ნაბიჯებზე ახალი ინფორმაციის შეავსებენ, რაც საშუალებას მისცემს თითოეულს, გაიმყაროს ცოდნა, შეადაროს აქტორების მახასიათებლები, ურთიერთმიმართებები. დასკვნები კი სტატიაში ანალიზისთვისაც გამოიყენოს. ამით ჩვენ ვეხმადანებით სწავლის სწავლის პრინციპსაც და საკვანძო კომპეტენციებსაც. თუ ცხრილს დავამუშავებთ და დიდ ფურცელზე ან სლაიდზე გადავიტანთ, **სამართლებრივი კულტურის აქტორების** საკითხის სწავლებისთვის კარგი რესურსი გვექნება.

აქტორი	ფუნქცია- მოვალეობები;	ქმედუნარიანობა	საქმიანობასთან დაკავშირებული დილემები	რა გავლენა შეუძლია იქონიოს და როგორ სამოქალაქო საზოგადოებამ?
საერთო სასამართლო				
საერთაშორისო ორგანიზაციები (სტრასბურგი)				
ნაფიცი მსაჯულები				
არასამთავრობო ორგანიზაციები				
...				
...				

ნაბიჯი 2. როგორ (რა ფორმით), ვისთან თანამშრომლობით შეუძლიათ მოქალაქეებს ზრუნვა/გავლენა აქტორის წინაშე არსებული დილემების დაძლევაზე? რატომ არის ეს მნიშვნელოვანი? დაასახელეთ მაგალითები; (მკვ.წ. 3.)

რესურსი: სახელმძღვანელო, სასამართლო ხელისუფლება, გვ. 99

აქტივობა : იმსჯელეთ, გვ. 99

- გაეცანით ქვემოთ მოცემულ „თომაშის საქმეს“ და უპასუხეთ კითხვებს:
- რატომ მიმართა მომჩივანმა ამდენ სასამართლო ინსტანციას, როცა სასტუმროსთვის გადასახდელი ჯარიმა არც თუ ისე დიდი იყო?

- რამდენ ინსტანციაში გაიმართა სასამართლო პროცესი და როგორი თანმიმდევრობით?
- რა არგუმენტებზე დაყრდნობით გაამართლა საკონსტიტუციო სასამართლომ თავისი ქვეყნის მოქალაქე?
- თქვენი აზრით, რატომ დგება საკონსტიტუციო სასამართლომდე მისვლის საჭიროება დემოკრატიულ ქვეყანაში?
- არის თუ არა სიტუაციის გმირი სამართლებრივი კულტურის მქონე?

აქტივობა: გაიხსენეთ, გვ.101

კითხვები:

გაიხსენეთ ხელისუფლების შტოები და ქვემოთ მოცემული სქემის გამოყენებით უპასუხეთ კითხვებს:

- რომელი ინსტიტუციები შედიან ხელისუფლების თითოეულ შტოში: აღმასრულებელი, საკანონმდებლო, სასამართლო;
- რომელია დამოუკიდებელი ინსტიტუციები?
- ვის ირჩევს მოქალაქე?
- ვის ირჩევს პარლამენტი?
- ვის ნიშნავს პრეზიდენტი?
- ვის კანდიდატურებს წარუდგენს პრეზიდენტი პარლამენტს?
- როგორ ყალიბდება მინისტრთა კაბინეტი?
- რამდენი წევრია საკონსტიტუციო სასამართლოში?
- საჭიროა თუ არა მოსამართლის დასანიშნად ვინმეს წარდგინება ანუ რეკომენდაცია?

აქტივობა: გაიხსენეთ, გვ. 102

კითხვები:

- გაიხსენეთ, ვის შეიძლება მიმართოს მოქალაქემ, თუ მისმა ქვეყანამ ვერ უზრუნველყო მის მიმართ ადამიანის უფლებების სათანადო დაცვა?
- რა ფუნქცია აკისრია ადამიანის უფლებათა ევროპულ (სტრასბურგის) სასამართლოს?
- რომელ დოკუმენტზე დაყრდნობით ახორციელებს მართლმსაჯულებას სტრასბურგის სასამართლო?
- ვინ და რა შემთხვევაში შეიძლება მიმართოს სტრასბურგის სასამართლოს?
- როგორ წარმართება პროცესი, თუ საჩივარი მიიღეს?
- როგორ ხორციელდება მონიტორინგი მის შესრულებაზე?

დავალება, გვ. 102

რეკომენდაცია მასწავლებელს: მოსწავლის დავალებას ახლავს ეს ინსტრუქცია: „მომავალ გაკვეთილზე იგეგმება იმიტირებული სასამართლო პროცესის ჩატარება ნაფიცი მსაჯულების მონაწილეობით. ქვემოთ მოცემული ბმულის გამოყენებით იხილეთ მხატვრული ფილმის „ნაფიცი მსაჯული“, სამი სერია (სურვილის შემთხვევაში, შეგიძლიათ დაანაწილოთ სერიები და იმიტირებული სასამართლო პროცესის დაწყებამდე 5 წუთიანი პრეზენტაცია მოაწყოთ), თუმცა, ვფიქრობთ, ფილმისადმი დაინტერესება სერიებად დანაწილების საჭიროებას ნაკლებად წარმოშობს.‘ თუ ფილმის ნახვის საშუალება არ აქვთ მოსწავლეებს მაშინ წინასწარ სთხოვეთ გაიხსენონ ნაფიც მსაჯულთა სასამართლოს შესახებ მე-9 კლასში გავლილი ინფორმაცია.

ფილმი „ნაფიცი მსაჯული“, პირველი სერია <https://bit.ly/3cyfkD3>

ფილმი „ნაფიცი მსაჯული“, მეორე სერია <https://bit.ly/3z3dRvQ>

ფილმი „ნაფიცი მსაჯული“, მესამე სერია <https://bit.ly/3aTneGM>

რესურსი: სახელმძღვანელო, იმიტირებული სასამართლო პროცესი ნაფიცი მსაჯულების მონაწილეობით, გვ.103

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

ინფორმაცია ნაფიც მსაჯულთა შესახებ <https://bit.ly/3zq2wHW>

იმიტირებული სასამართლო პროცესი საქმე XIII პატრულინსპექტორისადმი დაუმორჩილებლობა <https://bit.ly/3B9HYok>

სასამართლო პროცესზე კომუნიკაციის ზოგადი პრინციპები <https://bit.ly/3OrkRIR>

აქტივობა: გაიხსენეთ, გვ.103

კითხვები:

- რა ფუნქცია-მოვალეობებს ასრულებს ნაფიცი მსაჯული სასამართლოში?
- რა სახის საქმეების განხილვის შესაძლებლობა აქვთ მათ?
- ვინ შეიძლება შეირჩეს ნაფიც მსაჯულად? ვინ არა?
- მიგაჩნიათ თუ არა ნაფიცი მსაჯულის ინსტიტუტი დემოკრატიულ მოვლენად?
- ნაფიცი მსაჯულობა წარმოადგენს თუ არა მოქალაქის პირდაპირი მონაწილეობის ფორმას მართლმსაჯულებაში? რატომ?

აქტივობა: იმიტირებული სასამართლო, გვ.104

იმიტირებული სასამართლო პროცესის ჩასატარებლად. გაეცანით კაზუსს (გვ.104-116), გაანაწილეთ როლები და მოახდინეთ სასამართლო პროცესის იმიტირება. გარდა საქმეში წარმოდგენილი პირებისა, შეარჩიეთ ნაფიცი მსაჯულები 12 მოსწავლის შემადგენლობით.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: უპირველესად, თქვენი გადასაწყვეტია, ამ აქტივობის ჩატარება-არჩატარება. თუ გადაწყვეტთ, როლები თქვენ გადაანაწილეთ. მოსწავლეთა რაოდენობის მიხედვით განსაზღვრეთ ნაფიც მსაჯულთა რაოდენობა, ან სხვა როლები, რომ ყველა იყოს ჩართული. მცირერიცხოვან კლასში შეამცირეთ მსაჯულთა რაოდენობა, თითო მოსწავლეს მიეცით 2 ან მეტი როლი. დასასრულ, დაეხმარეთ მოსწავლეებს როლიდან გამოსვლაში თუნდაც რაიმე მარტივი, სახალისო აქტივობის (ენერჯაიზერის) შესრულებით. ერთიც: ნუ შეიქმნით სასამართლოს მოდელირების შეუცდომლად წარმართვის მოლოდინს, იქნება ხარვეზები, შეიძლება შეცდომებიც, მაგრამ მოსწავლეები მიიღებენ მთავარ ინფორმაციას, რა მნიშვნელოვანი და საპასუხისმგებლო პროცესია მართლმსაჯულება, რამდენი ცოდნა, კეთილსინდისიერება და გულისხმიერებაა საჭირო სამართლიანი გადაწყვეტილებების მისაღებად და როგორია ჩვენი, როგორც მოქალაქეების, როლი ამ პროცესში. მთავარი სწორედ ამ საკითხებზე დაფიქრება და მათი გააზრებაა.

აქტივობა : იმუშავეთ ჯგუფებში (ეს აქტივობა მოსწავლის წიგნში არ არის)

შევქმნათ 4 ჯგუფი, წინასწარ ვეუბნებით მოსწავლეებს, რომ მათ მოუწევთ იმუშაონ პრეზენტაციაზე „სამართლიანობისა და ინსტიტუციების განმტკიცების სამოქალაქო ბერკეტები“, რომლის მომზადებისთვის შეუძლიათ გამოიყენონ სახელმძღვანელო და ასევე თავიანთი ცხრილები აქტორების შესახებ, განსაკუთრებით, მისი ბოლო გრაფის ჩანაწერები.

პრეზენტაციაში უნდა ასახონ:

1. რა შეუძლიათ თავად სამართლიანობაზე პასუხისმგებელ ინსტიტუციებს? თანამშრომლობის შესაძლებლობები.
2. რა შეუძლიათ მოქალაქეებს? თანამშრომლობის შესაძლებლობები.
3. რა შეუძლიათ ა/ს ორგანიზაციებს, მედიას? თანამშრომლობის შესაძლებლობები.
4. რა შეუძლიათ საერთაშორისო ორგანიზაციებს? თანამშრომლობის შესაძლებლობები.

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ამ აქტივობაში ჯგუფებში გადაანაწილეთ საკითხებს, ყველა ჯგუფს ყველა კითხვაზე მოუწევს მუშაობა, თუ „გაჩერებებით სწავლების“ მეთოდით დაატრიალებთ თითოეულ კითხვას, თქვენი გადასაწყვეტია. მთავარია კლასმა იმსჯელოს იმაზე, თუ როგორ შეუძლია ყველა აქტორს მონაწილეობა ამ პროცესში.

დავალება

კითხვები:

მოამზადეთ პრეზენტაცია: „მე – სამართლებრივი კულტურის მქონე მოქალაქე“. პრეზენტაციაში წარმოაჩინეთ:

- რა თვისებები უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი კულტურის მქონე მოქალაქეს;
- რა თვისებები გაქვთ მათგან თქვენ?
- რა გჭირდებათ კიდევ, რომ ეს სახელწოდება ნამდვილად შეგეფერებოდეთ?
- რა შეგიძლიათ გააკეთოთ, როგორც მოსწავლემ, თქვენს გარშემო ადამიანების ცნობიერების ასამაღლებლად ამ თვალსაზრისით?

- **ნაბიჯი 3. რატომ არის მნიშვნელოვანი, სამოქალაქო აქტივობებშიც და სტატიაშიც დაცული იყოს სხვათა უფლებები და გამოირიცხოს ძალადობა? (მკვ.წ.4.5.)**

აქტივობა: დავალების გამოკითხვა-დისკუსია

აქტივობა: კითხვა-პასუხი, დისკუსია

- როგორ გსურთ გექცეოდნენ სხვები?
- როგორ ფიქრობთ, იგივე სურთ სხვებსაც?
- სამართლიანობისთვის შესაძლებელია უსამართლო/ძალადობრივი გზების გამოყენება?
- როგორ უნდა იქცეოდეს მედია?
- შესაძლებელია მან ძალადობრივ ან ცილისწამების ხერხებს მიმართოს?
- მწვავე კრიტიკა არის თუ არა შესაძლებელი კორექტული ფორმით, შეურაცხყოფის გარეშე?
- რამდენად ზრდის კონსტრუქციული კომუნიკაცია შესაძლებლობას, რომ ოპონენტი განვაწყობთ თანამშრომლობისთვის?

აქტივობა: პრაქტიკული სამუშაო

მოსწავლეებს ვავალებთ შეარჩიონ სტატიის თემა და შეადგინონ სავარაუდო გეგმა; მსურველები წარმოადგენენ გეგმას და სხვები აძლევენ უკუკავშირს. თანხმდებიან გეგმის ოპტიმალურ ვარიანტზე, რომელსაც მსურველები გამოიყენებენ. ეს არ ნიშნავს ვინმეს

შევუზღუდოთ ორიგინალური სტატიის მომზადების შესაძლებლობა.

ყურადღება!

კომპლექსური დავალების შეფასების დამხმარე ინსტრუმენტი, იხილეთ დანართი 3, გვ. 78

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

- აღწერე, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- ახსენი, მოცემული სტატია რა მიზანს ემსახურება?
- რა საკითხის გაანალიზებისკენ აძლევს გეზს შენს მკითხველებს სტატიის შინაარსი?
- რა საკითხის შესახებ გამოხატე შენი ცოდნა კომპლექსური დავალების საშუალებით?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რა დაგეხმარა კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას შეცვლიდი ხელახლა რომ აკეთებდე დავალებას? რატომ?

შუალედური მიზანი 4.

შუალედური მიზნის სტრუქტურა

ძირითადი საკითხი	პროდუქტი	განსახილველი შემთხვევა/მაგალითი	საკვანძო შეკითხვა	სახელმძღვანელო/დამხმარე რესურსები
მდგრადი სამართლიანობისთვის	პრეზენტაცია (ელექტრონული/მატერიალური)	მდგრადი განვითარების მიზანი 16. მშვიდობა, სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუტები	რატომ არის სამართლიანობასა და ძლიერ ინსტიტუტებზე ზრუნვა უსაფრთხო პერსპექტივის გარანტი? როგორ მოქმედებენ ინსტიტუტები და მოქალაქეები გლობალური მიზნების გათვალისწინებით?	პარაგრაფი 10. არასრულწლოვანთა დანაშაული, გვ.119 პარაგრაფი 11. მშვიდობა, სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუტები, გვ.130 პარაგრაფი 12. საპროცესო უფლებები, გვ. 134 პარაგრაფი 13. თანასწორობა და სამართლიანობა, გვ.145
სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული მკვიდრი წარმოდგენები		შეფასების კრიტერიუმები		კომპლექსურ დავალებასთან მიმართებით დაკონკრეტებული
<u>მოსწავლემ უნდა გააცნობიეროს რომ:</u>		<u>მოსწავლეს შეუძლია:</u>		<u>ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:</u>
მდგრადი განვითარება: 1. რესურსების მოხმარებისას მნიშვნელოვანია საზოგადოების ინტერესებისა და მომავლის პერსპექტივის გათვალისწინება; 2. ლოკალურ ქმედებებს გლობალური შედეგები მოსდევს (მაგალითად, გარემოზე ზრუნვა ერთი		ერთმანეთს დააკავშიროს კონკრეტულ შემთხვევაში რესურსების მოხმარების საკითხი საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფის ინტერესებსა და მომავლის პერსპექტივასთან (მკვ. წ. 1);		რა შესაძლებლობების ამოქმედებაა საჭირო და როგორ, ჩვენს გარემოში მშვიდობისა და სამართლიანობის დასამკვიდრებლად, რათა ყველას ჰქონდეს საკუთარი და გარემომცხოვრების უსაფრთხო პერსპექტივის განცდა? (მკვ. წ. 1);

შეხედვით უმნიშვნელო მოქმედებებით იწყება (მაგ., ნაგვის ძირს არ დაყრა, პოლიერთილენის პარკზე უარის თქმა)).	• ლოკალური ქმედებების/ საფრთხეების გლობალურ მიზნებთან/პრობლემებთან დაკავშირება (მკვ.წ.2)	• ვის მიერ და როგორი ნაბიჯები უნდა გადაიდგას/არ გადაიდგას გლობალური შედეგების (მდგრადი განვითარების მე-16 მიზნის) მისაღწევად? რატომ ფიქრობთ ასე? ისაუბრე მაგალითების მოშველიებით. (მკვ. წ. 2).
--	--	--

კომპლექსური დავალების პირობა:

წარმოიდგინეთ, რომ სასკოლო სამოქალაქო კლუბის ერთერთი ლიდერი ხართ და კლუბის წევრებს (საბაზო საფეხურის მოსწავლეებს) მდგრადი განვითარების მე-16 მიზნის (იხილეთ ინფორმაცია და ბანერი გვ. 118) შესახებ უნდა ესაუბროთ. მოამზადეთ **პრეზენტაცია** (ელექტრონული, მატერიალური), რომელშიც ამ მიზნის მნიშვნელობაზე, არსებულ გამოწვევებზე და მიღწევის გზებზე კონკრეტული მაგალითების საშუალებით ისაუბრებთ.

ნაშრომში/ნაშრომის პრეზენტაციისას ხაზგასმით წარმოაჩინეთ:

- რა შესაძლებლობების ამოქმედებაა საჭირო და როგორ, ჩვენს გარემოში მშვიდობისა და სამართლიანობის დასამკვიდრებლად, რათა ყველას ჰქონდეს საკუთარი და გარემომცხოვრების უსაფრთხო პერსპექტივის განცდა (მკვ. წ. 1);
- ვის მიერ და როგორი ნაბიჯები უნდა გადაიდგას/არ გადაიდგას გლობალური შედეგების (მდგრადი განვითარების მე-16 მიზნის) მისაღწევად? რატომ ფიქრობთ ასე? ისაუბრე მაგალითების მოშველიებით.(მკვ. წ. 2).

კომპლექსური დავალების განხორციელების ეტაპები (აქტივობები, რესურსები, შეკითხვები)

ეტაპი I – კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობა

რესურსები/განსახილველი ქეისები:

- რესურსი 1. სახელმძღვანელო, მდგრადი სამართლიანობისთვის, კომპლექსური დავალების პირობა, გვ.117
- რესურსი 2. ა) როგორ შევქმნათ ელექტრონული პრეზენტაცია <https://www.youtube.com/watch?v=QpyRQZoDOUU>

კომპლექსური დავალების პირობის გააზრებაზე ორიენტირებული შეკითხვები:

- რა არის პრეზენტაცია? სხვა დროს თუ გიმუშავიათ ამ პროდუქტზე? რა გაგიჭირდათ, რა გაგიოლდათ?
- რა საერთო და განსხვავებული მახასიათებლები აქვთ სხვა პროდუქტებისგან (სტატია, პოსტერი)?
- რა მიზანს ისახავს პრეზენტაცია? რა შედეგს შეიძლება მიაღწიოთ საპრეზენტაციო ფაილის საშუალებით?
- როგორ დაგეგმავთ თქვენი პრეზენტაციის შინაარსს?
- როგორი სტრუქტურა ექნება მას?
- როგორი პრეზენტაცია იზიდავს თქვენს ყურადღებას?
- რა უნდა გაითვალისწინოთ, რომ თქვენმა პროდუქტმა მეტი ინტერესი გამოიწვიოს? დამაჯერებლად აღიქმებოდეს?
- საშუალოდ რამდენი სლაიდი უნდა იყოს პრეზენტაციაში, რომ მაყურებელმა ინტერესი არ დაკარგოს?
- რა შეიძლება გამოვიყენოთ სლაიდების ვიზუალური მასალით გაფორმებისთვის?

კომპლექსური დავალება

- თქვენი სიტყვებით ჩამოაყალიბეთ, რას შეეხება დღეს მოცემული დავალება, რომელზეც რამდენიმე გაკვეთილის განმავლობაში უნდა იმუშავოთ?
- მსგავსი ფორმის, ან შინაარსის დავალება სხვა დროს თუ შეგისრულებია?

ეტაპი II – კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობა

სამიზნე ცნება - მდგრადი განვითარება ქვესაკითხი: მდგრადი განვითარების მიზანი 16;

ნაბიჯი 1. • რა შესაძლებლობების ამოქმედებაა საჭირო და როგორ, ჩვენს გარემოში მშვიდობისა და სამართლიანობის დასამკვიდრებლად, რათა ყველას ჰქონდეს საკუთარი და გარშემომყოფების უსაფრთხო პერსპექტივის განცდა (მკვ. წ. 1);

რესურსი: სახელმძღვანელო, არასრულწლოვანთა დანაშაული, გვ.119

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

ბავშვი და მართლმსაჯულება <https://bit.ly/3PckeE1>

ბავშვთა უფლებათა კოდექსი – მნიშვნელოვანი ეტაპი საქართველოში მცხოვრები ყველა ბავშვისთვის <https://uni.cf/3zbirtr>

განრიდებისა და მედიაციის პროგრამა საქართველო- ში – რეალური ამბავი <https://bit.ly/3oa6C08>

ანის ისტორია – 14 წლამდე კანონდამრღვევები <https://bit.ly/3AWyYCO>

revention Story – Beka and Lasha | პრევენცია – ბექას და ლაშას ისტორია განრიდების პროგრამა <https://bit.ly/3AYSYEP>

uvenile Diversion-Mediation Programme <https://bit.ly/3Or6ioN>

14 წლამდე ასაკის კანონდამრღვევები <https://bit.ly/3O6MvKY>

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების საერთაშო- რისო სტანდარტები <https://bit.ly/3IXyLBI>

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი <https://bit.ly/3B9STOW>

დანაშაულის პრევენცია მოზარდებში <https://bit.ly/3B9c6ju>

ციფრულ გარემოში ბავშვის პერსონალურ მონაცემთა დაცვის გზამკვლევი <https://bit.ly/3IZ5kPI>

მონადირემ უნდა იცოდეს!!! კანონი ნადირობის შესახებ <https://bit.ly/3cmjT35>

(დამწყები) მონადირის სახელმძღვანელო / კანონი ნადირობის შესახებ <https://bit.ly/3aZyHEE>

გარემოს დაცვის პრინციპები <https://bit.ly/3c830ZQ>

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ.119

კითხვები:

- გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ისტორიას. გამოიყენეთ ინფორმაცია ნადირობის შესახებ და უპასუხეთ კითხვებს.
- თქვენი აზრით, რომელი წესი/კანონი/რეგულაცია დაარღვიეს მეგობრებმა?
- ჰქონდათ თუ არა არასრულწლოვნებს იარაღის ტარების უფლება?
- ჰქონდათ თუ არა იარაღის ტარების უფლება მათ მამებს?
- იცოდნენ თუ არა ბიჭებმა, რომ ბრაკონიერობა ისჯება?
- თქვენი აზრით, რატომ არსებობს ნადირობის კანონი/რეგულაციები?
- არის თუ არა იგი რეალურად შემაკავებელი მექანიზმი?
- რატომ არ შეიძლება თევზჭერა ასაფეთქებელი საშუალებების გამოყენებით?
- რატომ აქვს ნადირობის სეზონს კანონის/რეგულაციის სახე და შესაბამისი ვადები?
- თქვენი აზრით, ჩაიდინეს თუ არა ბიჭებმა დანაშაული?
- მათ რომ სცოდნოდათ კანონი (იარაღის ტარების შესახებ, ნადირობის შესახებ, ბრაკონიერობის შესახებ) და დაეცვათ ეს კანონები, დაცული იქნებოდა თუ არა მათივე უსაფრთხოება?
- რა დაემართება ჩვენს ბუნებას, გარემოს დაცვის კანონები რომ არ არსებობდეს?
- თქვენი აზრით, რა სასჯელი შეეფარდებათ არასრულწლოვნებსა და მათ მამებს? საერთოდ დაიწყება თუ არა გამოძიება აღნიშნულ საქმეზე?
- რა მთავარ ინფორმაციას გააცნობდით დამწყებ მონადირეს ნადირობის წესებისა და რეგულაციების შესახებ?
- რა მიზანს ემსახურება ნადირობის სხვადასხვა შეზღუდვა? პასუხი დაასაბუთეთ.
- რომელი კანონის დაცვით მოქმედებდნენ არასრულწლოვნები?
- რა უნდა გაკეთდეს მსგავსი შემთხვევების პრევენციისთვის?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.124

შექმენით 4 ჯგუფი ორმა ჯგუფმა იმუშაოს პირველ სიტუაციაზე, ორმა მეორეზე. უპასუხეთ შესაბამის კითხვებს.

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ.126

კითხვები:

- თქვენი აზრით, რატომ არღვევენ მოზარდები კანონს?
- რატომ ჩადიან ისინი დანაშაულს?
- რა მოტივები და ფაქტორები მოქმედებს ამ დროს?
- გაიხსენეთ, რას ნიშნავს განრიდებისა და მედიაციის პროგრამა? რატომ იყენებენ მათ ყველაზე ხშირად არასრულწლოვნებში?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ. 128

შექმენით 3 ან 6 ჯგუფი, დაინაწილეთ საკითხები. მოცემული ინფორმაციის საფუძველზე მოამზადეთ მცირე რეკომენდაციების ჩამონათვალი საკითხების მიხედვით და გააცანით კლასს.

აქტივობა: შეჯამება

კითხვები:

- რატომ ითვალისწინებს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება მოზარდის საუკეთესო ინტერესებს?
- უკავშირდება თუ არა ეს მიდგომა მდგრადი განვითარების მიზნებს? როგორ?
- კანონდამრღვევი მოზარდის განვითარების სამომავლო პერსპექტივაზე ზრუნვა არის თუ არა, ზრუნვა სამოქალაქო უსაფრთხოებაზე? რატომ?
- როგორ ეპასუხება არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება სამართლიანობის პრინციპს? დააკავშირეთ მე-16 მიზნის მიმართულებებთან.

რესურსი: სახელმძღვანელო, მშვიდობა, სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუტები, გვ.130

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

პრეზიდენტები ამერიკის ისტორიაში, რომელთაც იმპიჩმენტი გამოუცხადეს <https://bit.ly/3Sd7WNr>

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ.130

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ისტორიას და უპასუხეთ კითხვებს:

- რა მოიმოქმედა პრეზიდენტმა ნიქსონმა, რამაც შეარყია ისეთი ძლიერი ინსტიტუტია, როგორიცაა აშშ-ს პრეზიდენტის ინსტიტუტი?

- რას უკავშირდება ეს კანონდარღვევა/კანონდარღვევები? რომელმა სახელმწიფო ინსტიტუტებმა ჩაატარეს გამოძიება პრეზიდენტის წინააღმდეგ?
- რა გადაწყვეტილება მიიღო უზენაესმა სასამართლომ?
- რატომ დადგა პრეზიდენტ ნიქსონის იმპიჩმენტის საკითხი? როგორი რეაგირება მოჰყვა მას ნიქსონისგან?
- როგორ მოექცა ექსპრეზიდენტს ახალი პრეზიდენტი ფორდი?
- რატომ არის ნიქსონის გამოსამშვიდობებელი სიტყვა საგულისხმო და სინანულის მატარებელი? როგორ ფიქრობთ, რას გულისხმობდა პრეზიდენტი?
- როგორ რეგირებს სახელმწიფო ერთი ადამიანის, თუნდაც პრეზიდენტის შეცდომებზე/დანაშაულზე, როცა სახელმწიფო ინსტიტუტები გამართულად და სამართლებრივად მუშაობენ?
- როგორ დაუკავშირებთ უოთერგეიტის სკანდალს მდგრადი განვითარების მე-16 მიზანს (იხ. გვ. 118,132).

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში გვ.133

შექმენით 4 ჯგუფი, შეარჩიეთ მდგრადი განვითარების მე-16 მიზნის მიღწევის ამოცანებიდან 1 ან 2 ამოცანა, იმსჯელეთ ჯგუფში ქვემოთ შემოთავაზებული კითხვების მიხედვით და წარადგინეთ ჯგუფის საერთო მოსაზრებები.

- რა საკითხებს მოიცავს ეს ამოცანა? რა იცით ამ საკითხების შესახებ?
- რა მდგომარეობაა ამ მიმართებით ჩვენს ქვეყანაში? დაასახელეთ ძლიერი და სუსტი მხარეები.
- დაუკავშირეთ რომელიმე სიტუაცია სახელმძღვანელოდან, ცხოვრებიდან.
- რატომ ფიქრობთ, რომ ეს სიტუაცია ამ ამოცანას შეესაბამება, რა არის საერთო, განსხვავებული?
- ვისი და რომელი უფლებების დაცვას ემსახურება ეს ამოცანა? ვისი უფლებებია შელახული მის შესრულებამდე?
- რა არის გამომწვევი მიზეზები?
- თქვენი აზრით, რა უნდა გაკეთდეს ამოცანის დასაძლევად? რა შეუძლია გააკეთოს: სახელმწიფომ, საერთაშორისო საზოგადოებამ, სამოქალაქო საზოგადოებამ, თითოეულმა ჩვენგანმა?

რა ინფორმაციასა და დასკვნებს გამოიყენებთ თქვენს პრეზენტაციაში და რატომ?

ნაბიჯი 2. ვის მიერ და როგორი ნაბიჯები უნდა გადაიდგას/არ გადაიდგას გლობალური შედეგების (მდგრადი განვითარების მე-16 მიზნის) მისაღწევად? რატომ ფიქრობთ ასე? ისაუბრე მაგალითების მოშველიებით.(მკვ. წ. 2).

რესურსი: სახელმძღვანელო, საპროცესო უფლებები, გვ.134

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

ადამიანის საპროცესო უფლებები <https://bit.ly/3cdYitH>
ბავშვთა უფლებების კონვენცია (შემოკლებული ვერსია) <https://bit.ly/3zcrRVm>
ევროპული ღირებულებები <https://bit.ly/3yNe3iY>
ევროკავშირის ისტორია <https://bit.ly/3oaAzNU>
ევროკავშირის სტრუქტურა <https://bit.ly/3PzZE02>
ევროკავშირი: ისტორია, მიზნები <https://bit.ly/3lGfGDE>
ერთი წელი უვიზოდ <https://bit.ly/3o4cDvz>
ევროკავშირის უფლებამოსილებები <https://bit.ly/3uS4CO1>
ევროკავშირის წევრობის კრიტერიუმები <https://bit.ly/3uUODyB>
ასოცირების შეთანხმების ზოგადი მიმოხილვა <https://bit.ly/3z9GGbm>
ასოცირების შეთანხმების განხორციელების პროცედურები <https://bit.ly/3PkeYyW>

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ.134

კითხვები:

გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ამბავს და უპასუხეთ კითხვებს:

- რა შეცდომა დაუშვეს მაღაზიის კონსულტანტმა და ადმინისტრაციამ ბავშვების მიმართ?
- თქვენ როგორ მოიქცეოდით მაღაზიის წარმომადგენლების ადგილას?
- რა შეცდომა დაუშვეს (თუ მიგაჩნიათ, რომ დაუშვეს) ბავშვებმა? მშობლებმა? პოლიციამ? პასუხი დაასაბუთეთ.
- სამართლებრივი კულტურის საკითხების შესახებ ცოდნის მიღების შემდეგ თქვენ როგორ მოიქცეოდით ბავშვების ადგილას?
- თქვენი აზრით, რატომ გამოიძახეს პოლიცია მხოლოდ მშობლების მოსვლის შემდეგ?
- რატომ დაუკავშირდნენ მშობლები სამართალდამცავ ორგანიზაციას?
- მიზანშეწონილად მიგაჩნიათ მაღაზიის ადმინისტრაციის მხრიდან ბავშვებისათვის ბოდიშის მოხდის შემდეგ, შინაგან საქმეთა სამინისტროში გამოძიების დაწყება?

- ამბის პერსონაჟებს შორის ვის შეგიძლიათ უწოდოთ სამართლებრივი კულტურის მქონე?
- რამდენად ხშირად გსმენიათ მსგავსი დაბრალების ფაქტი?
- როგორ წარმართებოდა სცენარი, ბავშვებს მართლაც რომ მოეპარათ შოკოლადები?
- ბოლო დროს არასრულწლოვანების მიერ სავაჭრო ობიექტების გახშირებული ძარცვა ხომ არ გახდა ბავშვებისთვის დანაშაულის დაბრალების მიზეზი?
- დაირღვა თუ არა ბავშვების მიმართ უდანაშაულობის პრეზუმფცია?
- ვიდრე იძულების ფაქტზე გათვალისწინებულ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 150-ე მუხლის შინაარსს მოიძიებდეთ, თქვენი აზრით, ვისი დანაშაული გამოიკვეთება ამ სიტუაციაში?

აქტივობა: გაიხსენეთ, გვ.137

კითხვები:

- როგორ და ვინ ნიშნავს სახალხო დამცველს?
- რა ფუნქციები აქვს სახალხო დამცველს?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.138-139

კითხვები:

- ქვემოთ მოცემულია უფლებების ცხრილი. თითოეული უფლება შეესაბამება საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამის მუხლს.
- გაიხსენეთ თითოეული უფლების მნიშვნელობა და მისი როლი ადამიანის ცხოვრებაში და მოამზადეთ მცირე პრეზენტაცია.
- რომელი უფლება არის აბსოლუტურად დაცული და შეუზღუდავი? დაასაბუთეთ!

დავალება, გვ. 143

იხილეთ სასარგებლო რესურსებში მოცემული პირველი ზმული და მოამზადეთ მცირე პრეზენტაცია ვიდეორგოლის მიხედვით;

რესურსი: სახელმძღვანელო, თანასწორობა და სამართლიანობა, გვ.144

მოსწავლის წიგნში მოცემული სასარგებლო რესურსები:

გენდერული თანასწორობა სპორტსა და ფიზიკურ აქტივობაში <https://bit.ly/3o5DK9o>

გენდერული თანასწორობა სპორტში <https://bit.ly/3AX4kta>

საქართველო გენდერული თანასწორობა სპორტში <https://bit.ly/3zd4xao>

ქალთა თანასწორობა <https://bit.ly/3PukRsN>

გენდერული თანასწორობა საქართველოში /Gender Equality in Georgia <https://bit.ly/3PsVkjP>

გენდერული სტერეოტიპები <https://bit.ly/3omEqr3>

გენდერული ნიშნით სქესის შერჩევა საქართველოში <https://bit.ly/3oncP9a>

აქტივობა: იმსჯელოთ, გვ.145

კითხვები:

განიხილეთ ამონარიდები სტატიიდან “გენდერული თანასწორობა სპორტში” და უპასუხეთ კითხვებს:

- თითქოს აკრძალული არაფერია, ქალებს შეუძლიათ სპორტის იმ სახეობას მიჰყვნენ, რომელიც მოსწონთ. თქვენი აზრით, მაშინ რა ქმნის პრობლემას? რატომ არიან თანავე ქალები სპორტს?
- ამ ისტორიიდან გამომდინარე, დაასახელოთ რომელი გენდერული სტერეოტიპები გამოიკვეთა?
- რა არგუმენტები მოძებნა სიტუაციის გმირმა ამ სტერეოტიპების დასაძლევად?
- როგორი რეალობა აღმოაჩინა ნატომ კვლევის შემდეგ?
- თქვენი აზრით, რა უნდა დაუპირისპიროს სკოლის ადმინისტრაციამ, ხელისუფლებამ სპორტში არსებულ სტერეოტიპებს?
- პრობლემის გადაჭრის რა გზებს შესთავაზებდით ნატოს?
- მიგაჩნიათ თუ არა, რომ ქართულ სპორტში არსებული ხარვეზების აღმოფხვრას საკანონმდებლო დონეზე მუშაობა სჭირდება?
- კანონმდებელი რომ იყო, რა კანონს დააწესებდით ამ ხარვეზების აღმოსაფხვრელად?
- როდესაც გაირკვა, რომ სახელმწიფო 2020 წლის ტოკიოს ოლიმპიადაზე ოქროს მედალოსანს 1 მლნ ლარს გადასცემდა, ეს აღფრთოვანება ყველას გადმოედო. რა მოხდება, თუ სახელმწიფო ქალი სპორტსმენებისთვის მსგავს ჯილდოს დააწესებს?

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ. 147

კითხვები:

- როგორ გესმით ადამიანთა თანასწორობა, კონკრეტულად რაში უნდა იყოს იგი გამოხატული?
- როგორ ფიქრობთ, შესაძლებელია თუ არა თანასწორობის უზრუნველყოფა იმ პირობებში, როცა ყველა ადამიანს სხვადასხვა შესაძლებლობა და განსხვავებული ინტერესები აქვს?
- როგორ ფიქრობთ, არის თუ არა თანასწორობის შელახვა სახელმწიფოს მიერ კანონებით სხვადასხვა შეზღუდვების დაწესება ამა თუ იმ უფლების მოსაპოვებლად ან ვალდებულების დასაკისრებლად (მაგალითად, ასაკობრივი, პროფესიული, განათლების მიხედვით და მისთ.)? რა შემთხვევაში?

აქტივობა: იმსჯელეთ, გვ. 148

კითხვები:

- მოიფიქრეთ კონკრეტული მაგალითები, ადამიანებისთვის როგორი შეზღუდვების დაწესება იქნებოდა მათი კანონის წინაშე თანასწორობის შეზღუდვა;
- თანასწორობის თემასთან მიმართებით როგორ გესმით კანონის სამართლიანობის თემა?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ.150

შექმენით 4 ჯგუფი:

1. საერთო სასამართლოების ექსპერტები,
2. საკონსტიტუციო სასამართლოს ექსპერტები,
3. სახალხო დამცველის ექსპერტები;
4. საერთაშორისო სასამართლოს ექსპერტები.

გაეცანით მოცემულ სიტუაციას და თქვენი ჯგუფის კომპეტენციის შესაბამისად მოამზადეთ პრეზენტაცია, რომელშიც ამ სიტუაციას გააანალიზებთ და რჩევებს მისცემთ გელას.

კითხვები:

მსჯელობისას პასუხი გაეცით შემდეგ კითხვებს:

- როგორ შეაფასებდით შექმნილ სიტუაციას?

- დაირღვა თუ არა გელას უფლებები, რომელი? რატომ ფიქრობთ ასე?
- შეუძლია თუ არა თქვენი კომპეტენციის შესაბამის უწყებას ამ საქმესთან დაკავშირებით მართლმსაჯულების განხორციელება? თუ არა, ვისთვის ურჩევთ მიმართვას?
- რა ნაბიჯები უნდა გადადგას თქვენმა კლიენტმა?
- რა მოლოდინი შეიძლება ჰქონდეს მას საკუთარი უფლებების დაცვის თვალსაზრისით?

აქტივობა: იმუშავეთ ჯგუფებში, გვ. 149

კითხვები:

ხშირად კანონების განხორციელებას ხელს უშლის საზოგადოებრივი აზრი, რომელიც დრომოჭმულ ტრადიციებსა და სტერეოტიპებს ეფუძნება. ეს აფერხებს სამართლებრივი კულტურის დამკვიდრებას. იმსჯელეთ:

- თქვენი აზრით, რა ბერკეტები არსებობს საზოგადოებრივი აზრის შეცვლისთვის?
- სად და როგორ შეიძლება „ვუჩივლოთ“ საზოგადოებას, რომელიც მარიტას (გ. ლეონიძის „ნატვრის ხე“) სჯის?
- ვინ და როგორ უნდა ჩაერიოს ამგვარი სტერეოტიპების გაქარწყლების, შეცვლის პროცესში?
- რა შეგიძლიათ შეცვალოთ თქვენ, თქვენსავე გარემოში? როგორ?

აქტივობა: შეჯამება-დისკუსია

კითხვები:

- გაიხსენეთ მარტინ ლუთერ კინგის 1963 წელს წარმოთქმული სიტყვა „ჩემი ოცნებაა“, სხვა უფლებადამცველთა ოცნებები 50 წლის შემდეგ და ახლა 60 წლის შემდეგ თქვენც დაფიქრდით რა ოცნება გაქვთ, რომლის ახდენაც სამართლიან სახელმწიფოში ცხოვრების განცდას გაგიჩენთ?
- ვინ ქმნის სამართლებრივ სახელმწიფოსა და ძლიერ ინსტიტუციებს დემოკრატიულ ქვეყანაში?
- სანამ ჩვენს გვერდით თუნდაც ერთი ადამიანი იქნება დაჩაგრული უსამართლობით, შეიძლება ოცნება ახდენილად მივიჩნიოთ?
- ჩვენ როგორ ვიქცევით, ხომ არავის მიმართ ვავლენთ უსამართლობას? ცვლის თუ არა ჩვენი ლოკალური ქმედებები გარემოს? ქვეყანას? სამყაროს?
- რას შეცვლი სამართლიანობისთვის?

რეკომენდაცია მასწავლებელს: ამ დისკუსიის გავრცობა შესაძლებელია იმ უამრავი ქეისის გახსენებით, რომელიც ამ და წინა სემესტრში გაიარეთ. ეს მოსწავლეებს მრავალფეროვანი პრეზენტაციების მომზადებაში დაეხმარება.

ყურადღება!

კომპლექსური დავალების შეფასების დამხმარე ინსტრუმენტი, იხილეთ დანართი 4, გვ. 80

კომპლექსური დავალების შესრულების და პრეზენტაციის პროცესში მასწავლებლის მიერ დასმული შეკითხვები კონკრეტულ მოსწავლესთან ინდივიდუალური მუშაობის საწარმოებლად

- აღწერე, როგორ მიმდინარეობს/წარიმართა დავალებაზე მუშაობის პროცესი;
- ახსენი, მოცემული პრეზენტაცია რა მიზანს ემსახურება?
- რა საკითხის გაანალიზებისკენ აძლევს გეზს შენს მსმენელებს/მაცურებლებს პრეზენტაციის შინაარსი?
- რა საკითხის შესახებ გამოხატე შენი ცოდნა კომპლექსური დავალების საშუალებით?
- რა დაბრკოლებებს წააწყდი დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რა დაგეხმარა კომპლექსურ დავალებაზე მუშაობის პროცესში?
- რას შეცვლიდი ხელახლა რომ აკეთებდე დავალებას? რატომ?

დანართი 1.

განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტი

საკითხი / ქვესაკითხი-- სამართლებრივი სახელმწიფო	
კომპლექსური დავალება/ შუალედური შედეგი 1 .	
კრიტერიუმი სამიზნე ცნება —————> ↓	დემოკრატია
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს შეუძლია სამიზნე ცნებაზე მუშაობის პროცესში შეძენილი ცოდნისა და გამოცდილების ეროვნული სასწავლო გეგმის ხესაგნობრივ (მაკრო) ცნებებთან დაკავშირება.	მოსწავლემ შეძლო: მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე საკუთარი ნარატივის ჩამოყალიბება, რომელშიც ასახულია საკითხთან დაკავშირებული ფაქტობრივი მასალა საკუთარი მიზნებისა და აუდიტორიის (მისი მრავალფეროვნების) გათვალისწინებით; კანონზომიერებების აღმოჩენა და მოდელირება ახალ სიტუაციასთან მიმართებით; სასწავლო მასალის დაკავშირება სხვა სამეცნიერო ცოდნასთან; სტრატეგიების შერჩევა საკითხის შესასწავლად ან დავალების შესასრულებლად; გაანალიზება, რა გავლენა მოახდინა საკითხის შესწავლამ მის მოქალაქეობრივ მსოფლმხედველობაზე; შეძენილი ცოდნის გამოყენებითი ასპექტების მოძიება საკუთარი, ან საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის.
მიმართებითი დონე მოსწავლეს შეუძლია: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება და გაანალიზება; • სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირებულად გაანალიზება; კონკრეტულ სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის კონტექსტუალიზება (საგნის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება).	მოსწავლემ შეძლო: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება და გაანალიზება; სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირება; მიღებული ინფორმაციის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება. წარმოდგენილ ცხრილებში/სქემებში შეიტანა მონაცემები, რომელიც თანატოლებს გაუადვილებდა სამართლებრივი და არასამართლებრივი სახელმწიფოს მახასიათებლების შედარებას. განსხვავებები დააკავშირა პოლიტიკურ სისტემასთან, კანონშემოქმედებით პროცესთან, სამართლებრივ ცნობიერებასთან. დაასახელა კონკრეტული და ნათელი მაგალითები, გამოკვეთა ამ მახასიათებლების კავშირი დემოკრატიის პრინციპების რეალიზებასთან. პრეზენტაციაში თანმიმდევრულად ახსნა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირები სახელმწიფოს სამართლებრივ გადაწყვეტილებებსა, საზოგადოების სამართლებრივ განათლებას, სამართლებრივ ქცევასა და დემოკრატიის პრინციპებს შორის. გაანალიზა კავშირი ადგილობრივ და საერთაშორისო საკანონმდებლო ნორმებსა და მათი გააქტიურების ბერკეტებს შორის. ახსნა, რა მნიშვნელობა აქვს ამ ნორმების ცოდნასა და დაცვას ადამიანის განვითარების, სამოქალაქო მონაწილეობის გააქტიურების და მდგრადი განვითარების თვალსაზრისით. მომზადებული სააზროვნო კითხვები ხელს უწყობს სამართლებრივი დარღვევების უარყოფითი შედეგების გააზრებას და მათი დაძლევის გზებზე დაფიქრებას.
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლეს აქვს რამდენიმე ასოციაცია შესასწავლ საკითხთან მიმართებით, თუმცა იმავე საკითხთან დაკავშირებით, მის მიერ გადმოცემულ ამბებს არ აქვს მწყობრი, თანმიმდევრული სახე. მოსწავლის ნაშრომში ასახულია რამდენიმე მონაცემი (ახსენებს ხელისუფლებას, მოქალაქეებს, კანონებს, მაგრამ ცხრილი არ არის წარმოდგენილი მოწესრიგებულად და არ იძლევა შედარების საფუძველზე დასკვნების გამოტანის საშუალებას. წარმოდგენილი კითხვებიც ორიენტირებულია მხოლოდ ცოდნის შემოწმებაზე და არა – სააზროვნო პროცესის აღმგრაზე. პრეზენტაციაზე ახსენა დემოკრატია, მაგრამ ვერ დააკავშირა სამართლებრივ სახელმწიფოსთან)

უნიტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლის მსჯელობა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი და ლოგიკური რეფლექსიით. ცხრილი ვერ წარმოადგინა, მხოლოდ კანონის უზენაესობა დაასახელა, მაგრამ ვერ შეუსაბამა სხვა მახასიათებლებს. კითხვები გაუგებარია, მსჯელობა ფრაგმენტული და არათანმიმდევრული.
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლე მართებულად ვერ იგებს საკითხთან დაკავშირებულ შეკითხვებს / კომპლექსური დავალების პირობას. მოსწავლეს არ აქვს პასუხი, ან მისი პასუხი საერთოდ აცდენილია მოთხოვნებს/დავალების კრიტერიუმებს; დავალება არ შეასრულა, ვერ შეასრულა; პირობა ადეკვატურად ვერ აღიქვა...

დანართი 2.

განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტი

საკითხი / ქვესაკითხი--კანონი და კანონმორჩილება/ სამოქალაქო საზოგადოება		
კომპლექსური დავალება/ შუალედური შედეგი 2 .		
კრიტერიუმი	სამიზნე ცნება	საზოგადოება
↓		
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს შეუძლია სამიზნე ცნებაზე მუშაობის პროცესში შეძენილი ცოდნისა და გამოცდილების ეროვნული სასწავლო გეგმის ზესაგნობრივ (მაკრო) ცნებებთან დაკავშირება.		მოსწავლემ/ მოსწავლეებმა შეძლო/შეძლეს: მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე საკუთარი ნარატივის ჩამოყალიბება, რომელშიც ასახულია საკითხთან დაკავშირებული ფაქტობრივი მასალა საკუთარი მიზნებისა და აუდიტორიის (მისი მრავალფეროვნების) გათვალისწინებით; კანონზომიერებების აღმოჩენა და მოდელირება ახალ სიტუაციასთან მიმართებით; სტრატეგიების შერჩევა საკითხის შესასწავლად ან დავალების შესასრულებლად; გაანალიზება, რა გავლენა მოახდინა საკითხის შესწავლამ მის მოქალაქეობრივ მსოფლმხედველობაზე; შეძენილი ცოდნის გამოყენებითი ასპექტების მოძიება საკუთარი, ან საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის.
მიმართებითი დონე მოსწავლეს შეუძლია: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება და გაანალიზება; • სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირებულად გაანალიზება; • კონკრეტულ სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის კონტექსტუალიზება (საგნის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება).		მოსწავლემ/მოსწავლეებმა შეძლო/შეძლეს: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება-გაანალიზება; სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირება; მიღებული ინფორმაციის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება. მოსწავლეებმა ჩაატარეს კვლევა თემის ინფორმირებულობისა და დამოკიდებულებების გასარკვევად. კრიტიკულად გააანალიზეს სტერეოტიპების გავლენა საზოგადოებაზე და გამოკვეთეს მათი დამღევის რეკომენდაციები. დანახულია სამოქალაქო საზოგადოების(ა/ს, ინსტიტუციების, მოქალაქეების) პასუხისმგებლობის როლი კანონის ეფექტურად ამოქმედების საქმეში. ნებისმიერი კანონდარღვევა და ძალადობა დანახულია უფლებების დარღვევის, უამრავი პიროვნული და საზოგადოებრივი პრობლემის წარმოშობის საფუძველად. გამოკვეთილია კავშირი სტერეოტიპების დამღევისა და განათლებას შორის. გაანალიზებულია სამოქალაქო მოძრაობის გავლენა ხელისუფლების მხრიდან სხვადასხვა კანონდარღვევებზე, საზოგადოების ცნობიერების დონის ამაღლებაზე.
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.		მოსწავლეს/ებს აქვთ რამდენიმე ასოციაცია. ახსენებენ სამოქალაქო საზოგადოების როლსა და მნიშვნელობაზე, ასახელებენ სტერეოტიპებსა და ტრადიციებს, მაგრამ ვერ კვეთენ მიზეზ-შედეგობრივ კავშირს პასიურ სამოქალაქო საზოგადოებასა და კანონდარღვევებს შორის. ვერ წარმოაჩენს მიმართებებს ქვესაკითხსა და ცნებას/ მკვიდრ წარმოდგენებს შორის.)
უნიტრუქტურული დონე		მოსწავლეთა ნაშრომს/მსჯელობას შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს გამოლიანებული ხასიათი და შემოიფარგლება

მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი და ლოგიკური რეფლექსიით. დავალებაში ასახელებენ ერთ ასპექტს კანონდარღვევებს, არასამთავროგო ორგანიზაციებს..მაგრამ ეს გააზრებულ შინაარსად ვერ ყალიბდება, არ ვითარდება.
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლე სწორად ვერ იგებს საკითხთან დაკავშირებულ შეკითხვებს / კომპლექსური დავალების პირობას. მოსწავლეს არ აქვს პასუხი, ან მისი პასუხი საერთოდ აცდენილია მოთხოვნებს/დავალების კრიტერიუმებს; დავალება არ შეასრულა/ვერ შეასრულა; პირობას აცდენილია, ადექვატურად ვერ აღიქვა...

დანართი 3.

განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტი

საკითხი /ქვესაკითხი--ადამიანის უფლებათა დაცვის მექანიზმები/ სამართლებრივი კულტურის აქტორები		
კომპლექსური დავალება/ შუალედური შედეგი 3 .		
კრიტერიუმი ↓	სამიზნე ცნება →	სამოქალაქო მონაწილეობა
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს შეუძლია სამიზნე ცნებაზე მუშაობის პროცესში შეძენილი ცოდნისა და გამოცდილების ეროვნული სასწავლო გეგმის ხესაგნობრივ (მაკრო) ცნებებთან დაკავშირება.		მოსწავლემ შეძლო: მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე საკუთარი ნარატივის ჩამოყალიბება, რომელშიც ასახულია საკითხთან დაკავშირებული ფაქტობრივი მასალა საკუთარი მიზნებისა და აუდიტორიის (მისი მრავალფეროვნების) გათვალისწინებით; კანონზომიერებების აღმოჩენა და მოდელირება ახალ სიტუაციასთან მიმართებით; სტრატეგიების შერჩევა საკითხის შესასწავლად ან დავალების შესასრულებლად; გაანალიზება, რა გავლენა მოახდინა საკითხის შესწავლამ მის მოქალაქეობრივ მსოფლმხედველობაზე; შეძენილი ცოდნის გამოყენებითი ასპექტების მოძიება საკუთარი, ან საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის.
მიმართებითი დონე მოსწავლეს შეუძლია: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება და გაანალიზება; • სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირებულად გაანალიზება; • კონკრეტულ სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის კონტექსტუალიზება (საგნის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება).		მოსწავლემ შეძლო: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება-გაანალიზება; სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირება; მიღებული ინფორმაციის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება. მოსწავლე სტატიის შესავალ ნაწილში ასახელებს იმ ძირითად აქტორებს, რომლებიც სამართლებრივ გარემოს ქმნიან, შემდეგ კი შერჩეული აქტორის ფუნქცია-მოვალეობებს, სამართლებრივი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში სამოქალაქო ჩართულობის შესაძლებლობებს მიმოიხილავს. სტატია ეპასუხება საკვანძო კითხვას, დავალების კრიტერიუმებს და თანატოლებს თანმიმდევრულად აწვდის ინფორმაციას სასამართლო სისტემის მახასიათებლებზე. საუბრობს უფლებების დაცვის მექანიზმებზე, საპროცესო უფლებების მიმართულებით. ხსნის რა მნიშვნელობა აქვს ამ ცოდნას უფლებების დაცვის და დანაშაულის პრევენციისათვის. ამ ნარატივს წარმოაჩენს კონკრეტული სიტუაციების მოშველიებით, გასაგებად და თვალსაჩინოდ. ხსნის მიზეზ-შედეგობრივ კავშირს საზოგადოებრივ საჭიროებაზე ზრუნვასა და მოქალაქის კეთილდღეობას შორის.
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა		მოსწავლეს აქვს არაერთი ასოციაცია შესასწავლ საკითხთან მიმართებით, თუმცა იმავე საკითხთან დაკავშირებით მის ნამუშევარს <u>არ აქვს</u> მწყობრი, თანმიმდევრული, ურთიერთდაკავშირებული სახე. მოსწავლე სტატიაში ჩამოთვლის რამდენიმე ასპექტს. საზოგადოებრივ საჭიროებას, ადგილობრივ და საერთაშორისო

განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	სამართალს, სტრასბურგის სასამართლოს. შეიძლება ერთერთი, ან ყველა ასპექტი გააზრებული აქვს, მაგრამ მათ გამთლიანებას, მიმართებების ასახვას ვერ ახერხებს.
უნიტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლის მსჯელობა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი და ლოგიკური რეფლექსიით. მოსწავლის ნამუშევარი არის ძალიან მოკლე, სტატიას ვერ ვუწოდებთ. მსჯელობა შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე (ნაფიც მსაჯულთა სასმართლოზე) მარტივი და ლოგიკური რეფლექსიით.
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლე მართებულად ვერ იგებს საკითხთან დაკავშირებულ შეკითხვებს / კომპლექსური დავალების პირობას. მოსწავლეს არ აქვს პასუხი, ან მისი პასუხი საერთოდ აცდენილია მოთხოვნებს/დავალების კრიტერიუმებს; დავალება არ შეასრულა/ვერ შეასრულა; აცდენილია, პირობა ადეკვატურად ვერ აღიქვა...

დანართი 4;

განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტი

საკითხი / ქვესაკითხი -- მდგრადი სამართლიანობისათვის / მდგრადი განვითარების მიზანი 16: მშვიდობა, სამართლიანობა, ძლიერი ინსტიტუტები	
კომპლექსური დავალება / შუალედური შედეგი 4 .	
კრიტერიუმი სამიზნე ცნება → ↓	მდგრადი განვითარება
აბსტრაქტული დონე მოსწავლეს შეუძლია: სამიზნე ცნებაზე მუშაობის პროცესში შეძენილი ცოდნისა და გამოცდილების ეროვნული სასწავლო გეგმის ზესაგნობრივ (მაკრო) ცნებებთან დაკავშირება.	მოსწავლემ შეძლო: მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე საკუთარი ნარატივის ჩამოყალიბება, რომელშიც ასახულია საკითხთან დაკავშირებული ფაქტობრივი მასალა საკუთარი მიზნებისა და აუდიტორიის (მისი მრავალფეროვნების) გათვალისწინებით; კანონზომიერებების აღმოჩენა და მოდელირება ახალ სიტუაციასთან მიმართებით; სტრატეგიების შერჩევა საკითხის შესასწავლად ან დავალების შესასრულებლად; გაანალიზება, რა გავლენა მოახდინა საკითხის შესწავლამ მის მოქალაქეობრივ მსოფლმხედველობაზე; შეძენილი ცოდნის გამოყენებითი ასპექტების მოძიება საკუთარი, ან საზოგადოებრივი საჭიროებებისთვის.
მიმართებითი დონე მოსწავლეს შეუძლია: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება და გაანალიზება; • სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირებულად გაანალიზება; • კონკრეტულ სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ინფორმაციის კონტექსტუალიზება (საგნის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება).	მოსწავლემ შეძლო: სამიზნე ცნებასთან დაკავშირებული ფაქტებისა და მოვლენების კრიტიკულად და ურთიერთდაკავშირებულად გააზრება-გაანალიზება; სამიზნე ცნების მკვიდრი წარმოდგენების ურთიერთდაკავშირება; მიღებული ინფორმაციის სხვა სამიზნე ცნებებთან დაკავშირება. პრეზენტაციაში სამიზნე აუდიტორიაზე მორგებით წარმოაჩინა, მდგრადი განვითარების მე-16 მიზნის არსი, თუ რატომ არის სამართლიანობასა და ძლიერ ინსტიტუტებზე ზრუნვა უსაფრთხო პერსპექტივის გარანტი. განიხილა კონკრეტული ქეისები. აღწერა, თუ როგორ უნდა მოქმედებდნენ ინსტიტუტები და მოქალაქეები გლობალური მიზნების გათვალისწინებით. შეეხო არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პრინციპებს და ისინი წარმოადგინა ლოკალურ გადაწყვეტილებებად, რომლებიც ხელს შეუწყობს არამალადობრივი საზოგადოების განვითარებას, სამოქალაქო უსაფრთხოების პერსპექტივას.
მულტისტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ რამდენიმე, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი, უსისტემო ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლეს აქვს არაერთი ასოციაცია შესასწავლ საკითხთან მიმართებით, თუმცა იმავე საკითხთან დაკავშირებით მის ნამუშევარს <u>არ აქვს</u> მწყობრი, თანმიმდევრული, ურთიერთდაკავშირებული სახე. პრეზენტაციაში ჩამოთვლის რამდენიმე ასპექტს (ადგილობრივ და საერთაშორისო სამართალს, არასრულწლოვანის დანაშაულს, ნადირობის და თევზაობის წესებს) მაგრამ ვერ ახდენს ნაშრომის სტრუქტურირებულ წარმოდგენას და მოცემულობას ვერ ამოლიანებს.

უნიტრუქტურული დონე მოსწავლეს აქვს მხოლოდ ერთი არასტრუქტურირებული ასოციაცია/წარმოდგენა განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით.	მოსწავლის მსჯელობა შესასწავლ საკითხთან დაკავშირებით შემოიფარგლება საკვანძო სიტყვებზე/სათაურზე მარტივი და ლოგიკური რეფლექსიით. პრეზენტაცია ვერ აკმაყოფილებს კრიტერიუმებს, ნამუშევარი არის ძალიან ზერელე, ახსენებს მდგრადი განვითარების მიზნებს, მაგრამ მისი მსჯელობა მეტად ვერ იშლება.
პრე-სტრუქტურული დონე მოსწავლეს საკითხთან დაკავშირებით არ აქვს რელევანტური ინფორმაცია.	მოსწავლე მართებულად ვერ იგებს საკითხთან დაკავშირებულ შეკითხვებს / კომპლექსური დავალების პირობას. მოსწავლეს არ აქვს პასუხი, ან მისი პასუხი საერთოდ აცდენილია მოთხოვნებს/დავალების კრიტერიუმებს; დავალება არ შეასრულა, ვერ შეასრულა; პირობა ადეკვატურად ვერ აღიქვა...

დანართი 5.

როგორ დავწეროთ სტატია?

1. სტატიისათვის ძალიან მნიშვნელოვანია კარგი სათაური. ის უნდა ასახავდეს მთელი ტექსტის შინაარსს და ამავედროულად იზიდავდეს მკითხველის ყურადღებას.
 2. შეადგინეთ სტატიის გეგმა. ის უნდა მოიცავდეს შესავალს (რას ეხება სტატია), ძირითად ნაწილს (შინაარსი, მსჯელობა) და დასკვნას (შეჯამება).
 3. შეეცადეთ იყოთ კონკრეტული; წერეთ მოკლე და გასაგები წინადადებებით. კარგი სტატიის დასაწერად, საჭიროა შემოიფარგლოთ 200-300 სიტყვით. წინააღმდეგ შემთხვევაში, მკითხველები დაიზარებენ ბოლომდე გადახედვას ან, უბრალოდ, უარს იტყვიან მის წაკითხვაზე. მაგრამ თუ სტატიის თემა მოითხოვს მეტის თქმას, უმჯობესია გადააჭარბოთ, ვიდრე საინტერესო ნაწილის შეკუმშვის ხარჯზე შეამციროთ ტექსტი.
 4. შეგიძლიათ სტატიას დაურთოთ ვიზუალური მასალა: ფოტო, ნახატი, სქემა, დიაგრამა).
 5. კარგი სტატიის ტექსტი უნდა იყოს მარტივად გასაგები, გრამატიკულად გამართული და სასიამოვნოდ საკითხავი. ამიტომაც, აუცილებელია წერის დასრულების შემდეგ კრიტიკულად გადახედოთ საკუთარ ნაშრომს და შეასწოროთ დაშვებული შეცდომები.
 6. სანამ სტატიის წერას დაიწყებთ, საჭიროა შერჩეულ თემაზე შეკრიბოთ სხვადასხვა მონაცემები. მაგალითად, გაეცნოთ სხვადასხვა ლიტერატურას, ექსპერტების მოსაზრებებს და მოინიშნოთ თქვენთვის მნიშვნელოვანი ფრაზები, მონაცემები. მოინიშნოთ სტატისტიკა. მოძებნოთ ვიზუალური მასალა. დააკვირდეთ თქვენ გარშემო მიმდინარე პროცესებს შერჩეულ თემასთან მიმართებით.
- როცა ყველაფერი ხელთ გექნებათ, დაფიქრდით რა გსურთ უთხრათ, გააგებინოთ მკითხველს და დაალაგეთ თქვენი სათქმელი ზემოთ მოცემული სტრუქტურის მიხედვით.

დანართი 6.

სიტუაციები აქტივობისათვის

სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმულმა კაცმა ქუჩაში ბავშვი გააჩერა. *(აქვს უფლება)*

კაცი: გამარჯობა, მე პოლიციელი ვარ. მითხარი შენი სახელი და გვარი! *(აქვს უფლება)*

ბავშვი: თუ შეიძლება, თქვენი პირადობა მაჩვენეთ! *(აქვს უფლება)*

კაცი: აი, საბუთი, ინებე! *(უნდა აჩვენოს)*

ბავშვი იღებს საბუთს და კითხულობს. *(აქვს უფლება)*

პოლიციელი: რამდენი წლის ხარ? *(აქვს უფლება)*

ფორმიანმა პოლიციელმა გააჩერა 16 წლის მოზარდი. *(აქვს უფლება)*

პოლიციელი: გამარჯობა, მითხარი სახელი და გვარი. *(აქვს უფლება)*

მოზარდი: შეიძლება გავიგო რაშია საქმე? *(აქვს უფლება)*

პოლიციელი : ერთ ბიჭს ვეძებთ, რომელიც შენ გგავს. *(უნდა უპასუხოს)*

მოზარდი ეუბნება სახელს და გვარს

პოლიციელი: პირადობის დამადასტურებელი საბუთი გაქვს?. *(აქვს უფლება)*

მოზარდი: დიახ, ინებეთ!

ფორმიანმა პოლიციელმა გააჩერა ბავშვი. *(აქვს უფლება)*

პოლიციელი: გამარჯობა, პირადობის დამადასტურებელი საბუთი მაჩვენე. *(აქვს უფლება)*

ბავშვი: ინებეთ!

პოლიციელი: სად მუშაობენ შენი მშობლები? *(არ აქვს უფლება)*

ბავშვი: დამიბრუნეთ პირადობა. მე უარს ვაცხადებ პასუხზე! *(აქვს უფლება)*

ფორმიანმა პოლიციელმა გააჩერა არასრულწლოვანი ლალი. *(აქვს უფლება)*

პოლიციელი: გამარჯობა, მითხარი შენი გვარი და სახელი! *(აქვს უფლება)*

ლალი: რაშია საქმე? რატომ მეკითხებით? *(აქვს უფლება)*

პოლიციელი: არ არის ეგ ბავშვის საქმე! *(არ აქვს უფლება)*

ლალი: არ გიპასუხებთ! *(აქვს უფლება)*

დანართი 7.

დაკვირვებადი სწავლის შედეგების ტაქსონომია – კოგნიტურ პროცესებზე ორიენტირებული მოდელი (სამოქალაქო განათლების მაგალითზე)

სოლო ტაქსონომია (დაკვირვებადი სწავლის შედეგების ტაქსონომია) – SOLO (Structure of Observed Learning Outcomes), როგორც მისი ერთ-ერთი ავტორი ჯონ ბიგსი აღნიშნავს, „უმეტესწილად გათვალისწინებულია სწავლების პროცესში მოსწავლის კოგნიციის ზრდის შეფასებისთვის.“ მოდელი კოგნიტურ პროცესებზე უფროა ორიენტირებული, ვიდრე – მიღწეულ შედეგებზე. მისი გამოყენებით, მასწავლებელს შეუძლია უკეთ გააანალიზოს მოსწავლის პასუხები და შეიტყოს, რომელ დონეს მიაღწია და როგორი პროგრესი აქვს სააზროვნო პროცესებში კონკრეტულ მოსწავლეს. ამავე დროს, მოდელი მასწავლებლებს შესაძლებლობას აძლევს, გამოიყენონ შეთანხმებული ტერმინები მოსწავლის დაკვირვებადი შედეგების აღწერისთვის. მოდელში მოცემულია კოგნიციის 5 დონე: პრესტრუქტურული, უნისტრუქტურული, მულტისტრუქტურული, მიმართებითი და აბსტრაქტულ გაფართოებული;

დაკვირვებადი შედეგების შეფასების მეთოდი გამოყენებულია ზოგადი განათლების რეფორმაში („ახალი სკოლის მოდელში“). ეროვნულ სასწავლო გეგმაში დასახული მიზნების შესაბამისად, რეფორმა მოსწავლის ჰოლისტურ შეფასებას აღიარებს. სწავლების კონსტრუქტივისტულ თეორიაზე დაფუძნებით, სოლო ტაქსონომია მასწავლებელს შესაძლებლობას უქმნის, დააკვირდეს მოსწავლის კოგნიტური განვითარების პროცესს და მისცეს კონკრეტული უკუკავშირი, რომელიც სწავლაში დაეხმარება. წერილში კონკრეტული საგნის – სამოქალაქო განათლების ჭრილში ვისაუბრებთ კონკრეტული კომპლექსური დავალების შესრულების დროს მოსწავლის სააზროვნო პროცესებზე თვალმიდევნებისა და უკუკავშირის შესაძლებლობებზე.

ეროვნული სასწავლო გეგმის საგნობრივი სტანდარტის სახით, გვაქვს დათქმები სამიზნე ცნებებზე (თავისი მკვიდრი წარმოდგენებით), სავალდებულო თემებზე (თავისი მკვიდრი წარმოდგენებით), მისაღწევ შედეგებზე, რომელსაც მოსწავლემ საბაზო საფეხურის (ამ შემთხვევაში) პერიოდში უნდა მიაღწიოს. შეთანხმებული ვართ იმაზეც, რომ სწავლების

საფუძველს წარმოადგენს კონსტრუქტივისტული მიდგომა (5 პრინციპი). შემდგომ პროცესში მასწავლებლის შემოქმედებითობა და არჩევანი არის თავისუფალი. თემის ფარგლებში, ის თავად არჩევს კონკრეტულ საკითხებს, რომელიც მოსწავლეს საშუალებას მისცემს სწავლის პროცესი შუალედურ მიზანზე – ანუ კომპლექსურ დავალებაზე ორიენტირებულად წარმართოს. მნიშვნელოვანია, რომ კომპლექსური დავალების პირობა და შეფასების კრიტერიუმები ისე „აიკინძოს“, რომ მათი შესრულება სააზროვნო პროცესის აღძვრას და განვითარებას უზიძგებდეს და შედეგებზე დაკვირვების საშუალებას იძლეოდეს. მასწავლებლის დაკვირვების და ინტერესის საგანს წარმოადგენს მოსწავლის კოგნიციის პროცესი, რადგან მხოლოდ ამ „ქურაში“ გამოტარებული ცოდნა შეიძლება დამკვიდრდეს ხანგრძლივ მეხსიერებაში და იქცეს პირობისეულ ცოდნად, რომელიც ნებისმიერ დროს და ადგილას, სადაც ამ ცოდნის გამოყენების საჭიროება გამოიკვეთება, გააქტიურდება.

კომპლექსური დავალება

კლასი – მეცხრე;

სავალდებულო თემა – ცენტრალური ხელისუფლება;

საკითხი: საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება;

სამიზნე ცნება: სამოქალაქო მონაწილეობა

დავალების პირობა:

წარმოიდგინე, რომ შენ ქალაქზე/დაბაზე/სოფელზე გადის სატრანზიტო მაგისტრალი; იგი საფრთხეს უქმნის მოსახლეობას, რადგან არ არის მოწყობილი მიწისქვეშა გასასვლელი და ფეხით მოსიარულეები იძულებულნი არიან მაგისტრალზე გადავიდნენ.

მომზადე პეტიცია მიწისქვეშა გასასვლელის მოწყობის თაობაზე ხელისუფლებისთვის მისამართად;

დავალების შესრულებამდე გაეცანი:

[კანონის საგზაო უსაფრთხოების შესახებ](#) 35 მუხლს;

[პეტიციების პორტალს](#) და მის შესაძლებლობებს.

ნაშრომის წარდგენისას ხაზგასმით წარმოაჩინე:

- რატომ არის საჭირო ამ ვითარებაში მოქალაქეთა აქტიური ჩართულობა და ჩართულობის რომელ ფორმასთან გვაქვს საქმე;
- რომელ ინსტიტუციას მიმართავ პეტიციით და რატომ?
- საგზაო უსაფრთხოების პრობლემის აქტუალობა და მისი მოგვარების აუცილებლობა;
- მოქალაქეთა ხედვა ამ პრობლემის მოგვარების თაობაზე და მოსალოდნელი სარგებელი;

პრეზენტაციის შემდეგ ისაუბრე:

- დავალების დროს გადადგმულ ნაბიჯებზე და ქმედებებზე;
- რა გაგიადვილდა, რა გაგიძნელდა?
- რას გააუმჯობესებდი პეტიციაში, ხელახლა რომ ადგენდე?
- რა დასკვნების გამოტანა შეძელი? რაში გამოიყენებ ამ გამოცდილებას?
- ამ საკითხებზე რის დაზუსტებას ისურვებდი მომავალში?

კომპლექსური დავალების პირობის გაცნობისა და გააზრების შემდეგ მასწავლებელი წარმართავს იმ აქტივობებს, რომელიც მოსწავლეებში სააზროვნო პროცესების აღძვრას და თანდათანობით, სოლო ტაქსონომიის ზედა დონისაკენ წაყვანას ემსახურება და ამისთვის მას **სამუშაო კითხვების ბლოკების** მომზადება მოუწევს, რადგან ყველაზე უკეთ სწორედ ასეთი გეზისმიმდევში კითხვები ასრულებს იმ „ხარაჩოების“ როლს, რომელსაც კონსტრუქტივიზმი სწავლაში მოსწავლის სუბიექტური როლის შესანარჩუნებლად გვირჩევს.

ამ კითხვების შინაარსი მასწავლებელს კომპლექსური დავალების წარდგენის შემდეგ უკუკავშირისთვისაც გამოადგება, რომ მოსწავლეს, რომელმაც (ვთქვათ) მულტიტრუქტურული დონე დაძლია, კონკრეტული რჩევა მისცეს მიმართებების გასააზრებლად. სოლო ტაქსონომიაში დონეების შესატყვისად რეკომენდირებულ ზმნებსა თუ ფრაზებს მასწავლებელი იყენებს დავალების შედგენისას, შეფასების კრიტერიუმების შედგენისას, უკუკავშირის დროს.

სამაგალითოდ გთავაზობთ ცხრილის სახით მოცემულ აღმწერებს:

დონეები	ზოგადი აღმწერები; შესატყვისი ზმნები და ფრაზები	მოცემული კომპლექსური დავალების შესატყვისი აღმწერების მაგალითები
გაფართოებული ი აბსტრაქციის დონე	მოსწავლის პასუხი მოიცავს არამართო მოცემულის/შეთავაზებულის გაგების ძირითად ასპექტებს და მათ შორის კავშირებს/ მიმართებებს, არამედ ამ ყველაფერს განაზოგადებს, უკავშირებს მოცემულის მიღმა სტრუქტურებს, აყალიბებს სხვა სფეროსთან დაკავშირებულ იდეებს, სტრუქტურებს, განაზოგადებს საკითხს, გვიზიარებს ჰიპოთეზებს... შესატყვისი ზმნები და ფრაზები განზოგადება, განჭვრეტა, შეფასება, დაფიქრება/რეფლექსია, ჰიპოთეზის წამოყენება, თეორიის ჩამოყალიბება, შექმნა, გადამოწმება, დადასტურება, დასაბუთება, შექმნა, პრიორიტეტების დასახვა, გაფორმება, შედგენა, წარმოდგენა (პერფორმანსი), ახსნა, გამოყენება,	მოსწავლის პასუხი მოიცავს არამართო დავალების პირობის შესაბამის ამომწურავ და გააზრებულ შინაარსს, რომელიც სამიზნე ცნება -სამოქალაქო მონაწილეობის ძირითად ასპექტებს შორის მიმართებებს სრულად ასახავს, არამედ წინა მსჯელობის საფუძველზე ის გადის კონკრეტული დავალებისა და სფეროს არეალიდან და გამოთვამს მოსაზრებებს, რომელიც მეტად განაზოგადებს საკითხს (მაგალითად აღნიშნავს, რომ „რადგან მაგისტრალზე ხდება საერთაშორისო გადაზიდვები, ავტოსაგზაო შემთხვევების შედეგად, შეიძლება დაზიანდნენ ადგილობრივი და უცხო ქვეყნის მოქალაქეები, ეკონომიკური ზარალი მიადგეთ ტვირთების მეპატრონე ორგანიზაციებს. ეს რისკებს შექმნის მდგრადი განვითარების თვალსაზრისითაც, საერთაშორისო ხელშეკრულებების დაცვის

	გაანალიზება; „ ამ საკითხებიდან გამომდინარე, მაქვს რამდენიმე იდეა...“ „შემიძლია, ცალკეული დასკვნებიდან გამომდინარე, გავაკეთო ზოგადი დასკვნა...“ „ თუ საკითხს განსხვავებული კუთხით შევხედავთ, დავინახავთ კავშირს სხვა სფეროსთან...“	თვალსაზრისითაც, რაც ზიანს მიაყენებს ქვეყნის იმიჯს.)“ ან კიდევ: „შემიძლია გამოვთქვა არგუმენტირებული ვარაუდი, რომ პრობლემის დროული გადაწყვეტის შემთხვევაში, მოქალაქეებსა და ხელისუფლებას შორის აღდგება ნდობა, შედეგის დადგომა გაზრდის მოქალაქეთა მოტივაციას იყვნენ აქტიურები, გამოიჩინონ ინიციატივები...“)
მიმართებითი დონე	მოსწავლის პასუხი მოიცავს არამართო სამიზნე ცნების, თემის საკვანძო ასპექტების ჩამონათვალს, არამედ მათ შორის კავშირებს/ მიმართებებს. ცალკეული ასპექტების ინტეგრაციით მიღწეულია გამთლიანებული დასკვნები, გაგება. შესატყვისი ზმნები და ფრაზები მიმდევრობა, კლასიფიცირება, მსგავსება-განსხვავების აღმოჩენა, ახსნა (მიზეზისა და შედეგის), გაანალიზება, ანალოგიის მოყვანა, ორგანიზება, განსხვავების პოვნა, კითხვის დასმა, მიმართების დამყარება, გამოყენება, აღწერა; „ეს ასპექტები ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირშია, რადგან...“ „მე ვხედავ მიზეზ-შედეგობრივ კავშირს ამ ასპექტებს შორის...“ „შეგვიძლია დავინახოთ თანხვედრაც და წინააღმდეგობაც, მაგალითად...“	პასუხში მოსწავლე ამყარებს მიმართებებს იმ ასპექტებს შორის, რომელზეც საუბრობს. აღნიშნავს, რომ სამოქალაქო მონაწილეობა სხვადასხვა ფორმით ვლინდება და პეტიცია წარმოადგენს ხელისუფლებასთან პრობლემის ადვოკატირების ერთ-ერთ ფორმას, რომელსაც ჰყავს სწორად შერჩეული ადრესატი ან ადრესატები. მსჯელობს მიზეზ-შედეგობრივ კავშირზე საზოგადოებრივ საჭიროებას, ხელისუფლების პასუხისმგებლობას, შეთავაზებულ გზებსა და მოსალოდნელ სარგებელს შორის.

მულტიტრუქტურული დონე	მოსწავლის პასუხში წამოწეულია რამდენიმე მნიშვნელოვანი ასპექტი, მაგრამ ისინი განიხილება იზოლირებულად, არ ჩანს კავშირები /მიმართებები მათ შორის, გაგება არის ზედაპირული. შესატყვისი ზმნები და ფრაზები აღწერა, ჩამოთვლა, გეგმა, შევსება, გაგრძელება, კომბინირება, დათვლა; „შემიძლია გამოვყო რამდენიმე ასპექტი...“	მოსწავლე აკეთებს საკითხების ჩამონათვალს, ადექვატურად იყენებს ტერმინებსაც (საზოგადოებრივი საჭიროებაა მიწისქვეშა გასასვლელის მოწყობა, როგორც აქტიურმა მოქალაქემ, გადაწყვიტა დაეწერა პეტიცია...თუ საჭირო იქნება გასასვლელის მოწყობაში მიიღებს მონაწილეობას...) მაგრამ ვერ ახდენს ამ საკითხებს შორის კავშირების გამოკვეთას და რა კავშირია სამოქალაქო აქტივობასა და საზოგადოებრივ საჭიროებებს, საზოგადოებრივ სარგებელს შორის, ამის წარმოდგენა არ ხდება.
უნიტრუქტურული დონე	მოსწავლის პასუხი არის ძალიან მოკლე და მოიცავს მხოლოდ ერთ მნიშვნელოვან ასპექტს, აქვს, ზედაპირული გაგება. შესატყვისი ზმნები და ფრაზები განსაზღვრა, იდენტიფიცირება, დასახელება, გამოტანა, მოძიება, აღნიშვნა, მორგება/დაკავშირება, მარტივი პროცედურის დაცვა; „ამ საკითხზე ერთი რამ შეიძლება აღვნიშნო...“	მოსწავლე მართებულად იყენებს სამოქალაქო მონაწილეობასთან დაკავშირებულ ერთეულ ტერმინებს ახსენებს აქტიურ მოქალაქეს, მიწისქვეშა გასასვლელის მოწყობას საზოგადოებრივ საჭიროებას უწოდებს, მაგრამ ეს საუბარი არის ფრაგმენტული და ზედაპირული.
პრესტრუქტურული დონე	მოსწავლეს არ აქვს პასუხი, ან მისი პასუხი საერთოდ აცდენილია რეალობას.	მოსწავლის პასუხი აცდენილია საკითხს, ვერ ან არაადექვატურად იყენებს სამოქალაქო მონაწილეობასთან დაკავშირებულ ტერმინებს (სამოქალაქო ჩართულობა, საზოგადოებრივი საჭიროებები, საზოგადოებრივი სარგებელი, ადვოკატირება, მოხალისეობა...)

კომპლექსური დავალების რეფლექსიაში დასმული კითხვებიც ასევე სააზროვნო პროცესების გააქტიურებას ემსახურება და თვითშეფასების და სწავლის პროცესის წინსვლისთვის მუშაობს, რომ მოსწავლემ თავადვე განაზოგადოს მიღებული გამოცდილება და სწავლის გასაუმჯობესებელი დასკვნების გამოტანასაც მიეჩვიოს.

<http://mastsavlebeli.ge/?p=26986>

ინტერნეტგაზეთი mastsavlebeli.ge

Don't Copy

Don't Copy